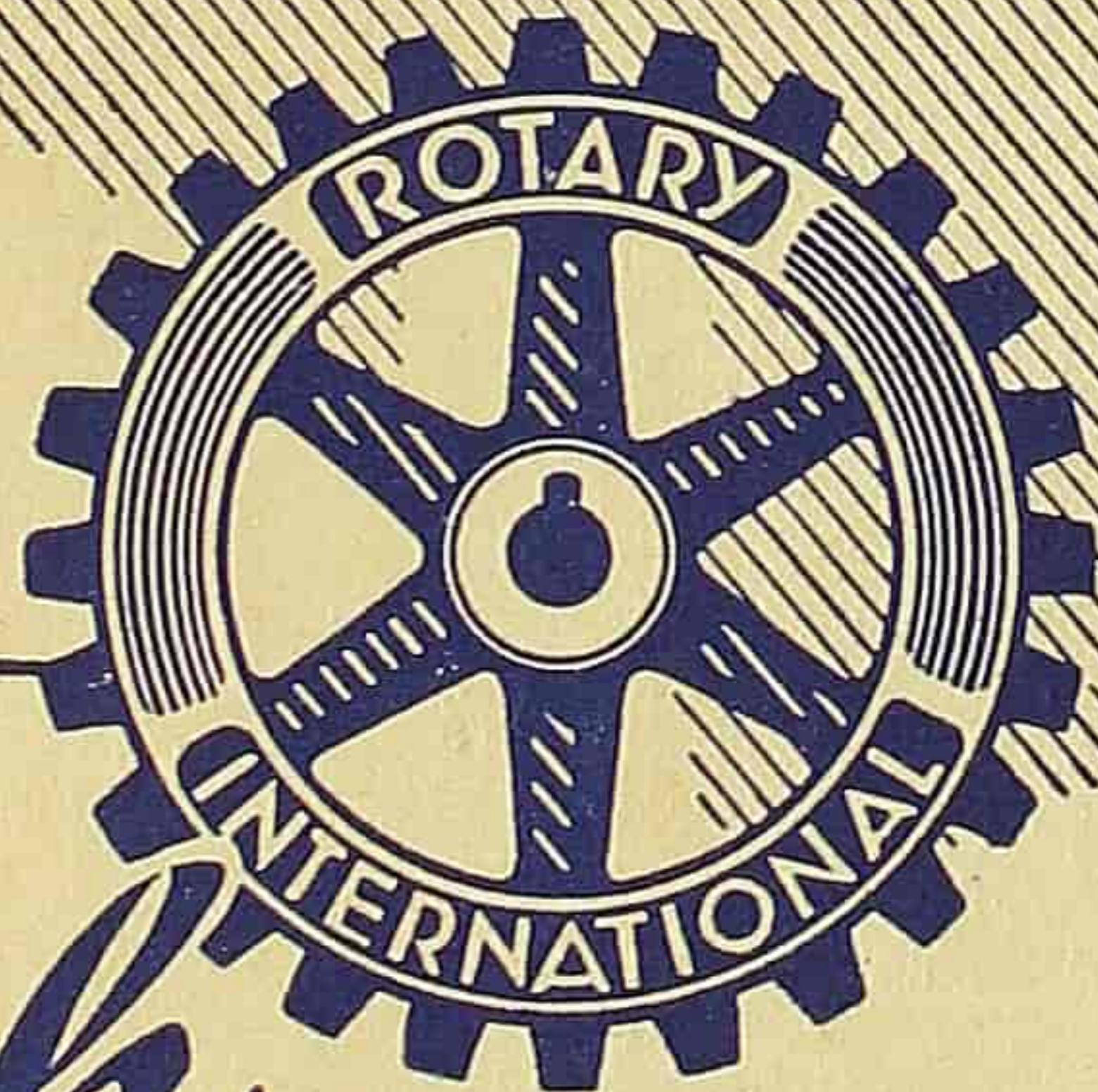

Poštarina plaćena u gotovu

Jugo-
slavenski
ROTAR

Sušak

Br. 6

Jugoslavenski Rotar

UREDNIK: Dr. VIKTOR RUŽIĆ
GUVERNER 77. DISTRIKTA
SUŠAK, PEĆINE 6b - TELEF. 4-94

IZLAZI SVAKOG 15-OG U MJE-
SECU - CIJENA GODIŠNJE
DINARA 144 BROJ DIN 12

GODINA VIII

15 XII 1940

BROJ 6

P E T O M J E S E Č N O P I S M O

Draga braćo Rotari!

1. U prvom redu dozvolite da Vam od sveg srca zaželim sretne Božićne praznike i svako dobro u Novoj Godini.

Praznici su to mira i dobre volje. Bože daj da ih uzmogne čovječanstvo doskora opet svetkovati čista srca i čiste duše.

U tim danima sjetimo se naših bližnjih koji stradaju.

2. Do sada primio sam ime samo jednog kandidata za guvernera za god. 1941/42. R. C. Sarajevo kandidira brata dra Vojislava Besarovića.

3. R. C. Ljubljana imao je 18 o. mj. sastanak koji je bio posvećen akciji »Naša skrb za sakatu djecu« koju zajednički vode R. C. Ljubljana, Kranj i Maribor. Sastanku prisustvovao je pored delegata R. C. Kranj i Maribor Ban Dravske Banovine dr. M. Natlačen, predsjednik općine Ljubljana, dr. J. Adlešić i načelnik banske uprave Kosi.

Preporučam klubovima da se ugledaju u taj primjer, a kako takva nadasve korisna akcija zahtjeva mnogo rada i sredstava, treba da se što prije više njih nađu na zajedničkom plemenitom poslu.

4. Posjetio sam u zadnje vrijeme još klubove: Vršac, Brčko, Varaždin, Slavonski Brod, Bačka Topola, Subotica, Sombor, Vukovar i Osijek — nadam se do konca februara završiti krug mojih posjeta.

5. Molim klubove da se počnu pripremati za našu distriktnu konferenciju u Nišu (2—4 maja 1941), a bit ću braći zahvalan za svaku sugestiju koju mi učine u pogledu programa.

6. Budući da klubovi nejednako računaju frekvencu braće koja su na vojnoj vježbi, to u svrhu jednoobraznog postupka molim sekretare da u buduće uzimlju, što se računanja frekvence tiče, kao da dotični brat nije za vrijeme vojne vježbe član kluba.

7. Prvi puta u ovoj rotarskoj godini nadilazi frekvenca našeg distrikta 70%. Samo 12 klubova imade ispod toga frekvencu, molim da ju poprave!

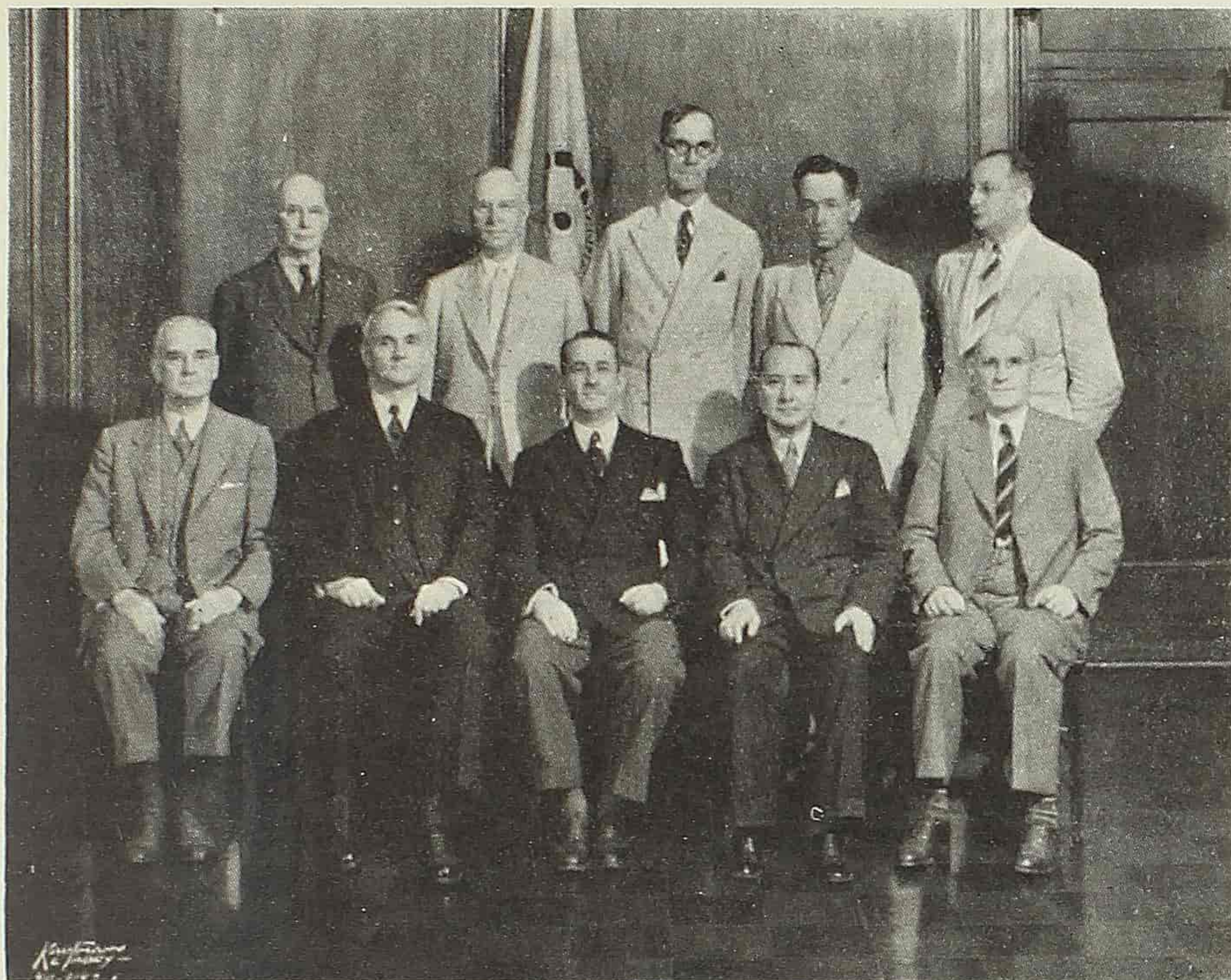
Sa srdačnim rotarskim pozdravom

Dr. Viktor Ružić, guverner 77 distrikta R. I.

GUVERNERSKI KANDIDAT ZA GODINU 1941-42

Dr. Vojislav Besarović, generalni sekretar Trgovinsko Industrijske Komore u Sarajevu, rođen u Sarajevu 14 aprila 1883 god. gdje je maturirao. Pravne nauke svršio u Beču 1906 godine. Te je godine namešten za askultanta u Okružnom sudu u Sarajevu, gdje ostaje do 1908 godine kada stupa u advokatsku praksu. 1910 godine postavljen je za sekretara Trgovačke i Obrtničke Komore u Sarajevu. Za vreme rata radi veleizdaje kao sokolski starešina osuđen na 18 godina teške tamnice. Iza oslobođenja nastavlja svoju dužnost kao sekretar Komore. Od maja 1919 do novembra 1919 učestvuje u delegaciji naše države na konferenciji mira u Parizu kao finansijski ekspert, povraća se natrag u Trgovačku Komoru, a od septembra 1920 do kraja maja 1921 vrši dužnost pomoćnika delegata naše države u reparacionoj komisiji u Beču, od 1 juna 1921 do 1 januara 1922 šefa likvidacione komisije naše države u Beču. Od tada vrši dužnost sekretara Trgovačke i Obrtničke Komore, a od 1 I 1933 gen. sekretara Trgovinsko Industrijske Komore. 1919 god. član narodnog predstavništva u Beogradu, a 1927 god. narodni poslanik u Narodnoj skupštini. Učestvuje aktivno u nacionalnom i kulturnom radu kao starešina Sokolske Župe Sarajevo i kao predsednik glavnog odbora srpskog prosvetnog i kulturnog društva Prosvete. Jedan od osnivača Rotarskog kluba u Sarajevu u kome 1937 god. obnaša dužnost predsednika, a od godine 1940 sekretara kluba.

Pretsjednik Pereira u krugu Uprave R. I. za 1940-41 g.

IZMJENA BRZOJAVA GUVERNERA

82 i 77 distrikta povodom sklapanja ugovora o prijateljstvu između
Madžarske i Jugoslavije

Monsieur le Gouverneur

Dr. Viktor Ružić

S u š a k, Pećine 6b.

Rotary hongrois envoie chaleureux sentiments d'amitié aux Rotary yougoslave à l'occasion de la signature du pacte d'amitié éternelle conclu entre la Yougoslavie et la Hongrie.

Gouverneur K o ó s.

Monsieur le Gouverneur

Dr. Zoltán Koós

B u d a p e s t, Herman Ottó út. 38.

Profondément touché de l'expression des sentiments chaleureux du Rotary hongrois Rotary yougoslave répons chaleureusement avec le vœux sincère d'une collaboration étroite entre les deux districts pour le bien de la Hongrie et de la Yougoslavie.

Gouverneur R u ž i ć.

»OVI ROTARI - SASTAJU SE I JEDU I...?«

Neki gost-govornik na jednom sastanku reče: »Ja se radujem što mogu govoriti na rotary sastanku, samo — osim činjenice da se rotari sastaju jedanput tjedno i da jedu — nemam pojma zašto postoje?« Na to mu jedan funkcioner kluba odmah objasni da rotary club postoji zato da u drugarstvu zbliži ljude koji žele:

Da u s a d e ideal služenja (pažnju i pomoć drugima) koliko u međusobnim odnosima toliko u poslovnim odnosima, odnosima prema zajednici kao i u onim međunarodnim.

Da p r o š i r u j u poznanstva i stvaraju uže drugarstvo s ostalim ljudima.

Da u č e s t v u j u u svakoj dobroj i korisnoj drugarskoj sredini.

Da z n a d u više o radu, problemima i uspjesima ostalih ljudi.

Da n a đ u poticaj u želji za služenjem svojim drugovima i zajednici uopće.

Da d o b i j u širi pogled na svoj vlastiti posao i da gledaju na svoj poziv sa stanovišta služenja zajednici, a ne samo kao na sredstvo za svoju ličnu zaradu.

I konačno, u širem smislu, da t r a ž e načina da sarađuju na unapređivanju međunarodnog razumijevanja, dobre volje i mira među ljudima.

Članstvo

Da bi organizacija mogla biti pretstavnikom različitih poslovnih interesa zajednice, rotary club izabire svoje članstvo na osnovu izbora od po jednog člana iz svake vrijedne i priznate vrste zvanja ili stručnog rada u zajednici. Dok izgleda da ovaj naročit plan izbora članova u klub imade jakih ograničenja, dotle on naprotiv prikupljanjem pretstavnika raznih vrsta rada, stručnih interesa i djelovanja u zajednici, stvara zamašnu osnovu međusobnog poslovnog razumijevanja i zajedničke saradnje u svakoj organizaciji.

Svaki član, kad pristupi, obvezuje se da će redovito posjećivati tjedne sastanke kluba, što znači: aktivno sudjelovanje, a ne samo plaćanje članarine. Izostanak od četiri uzastopna klupska sastanka, a koji nije opravdan, automatski prekida članstvo. Svaki se rotar ponosi visokom vrednošću frekvence klupskih sastanaka. Od dobrog se rotara očekuje da će i na svojim putovanjima naći toliko vremena da posjeti sastanke rotary clubova gdje god se nalazio. To mu se priznaje kao prisustvovanje kod sastanaka u svom vlastitom klubu.

Služenje u zvanju

U rotary klubu posmatra se svaki član ne samo kao pretstavnik svog vlastitog posla, nego kao pretstavnik izvjesnog zvanja. Time se dakle ima u vidu čitava profesija, poslovanje, vrsta trgovine ili obrta, kojoj on pripada, kao cjelina.

Rotar koristi svom klubu iznoseći na sastancima, i uopće pred svoje drugove, poglede i prilike svog poziva. On time koristi i svom zvanju potičući na bolje služenje i težnju višim idealima sve one koji su njime

zabavljeni. Za njega je njegov posao ili zvanje prije svega način kojim će služiti zajednici, a onda tek sredstvo za sticanje nužnih materijalnih dobara.

On nastoji da visokim standardom i isključenjem dvojbenih poslova zadrži dostojanstvo i visoku cijenu svom pozivu.

On cijeni uspjehe u svom zvanju kao vrijedne poticaje, kad su isti postignuti služenjem zajednici.

On otklanja dobiti koje proističu iz nekorektnih postupaka, zloupotreba privilegija ili izdaje povjerenja.

On stoji na stanovištu da svaka zdrava transakcija mora biti provedena tako da stvara zadovoljstvo svakoj stranci koja je u njoj uzela učešća.

Djelatnost

Rotari se, doduše, sastaju i blaguju zajedno, no njihova aktivnost daleko prevazilazi rad nedjeljnih sastanaka. Rotari razvijaju na vrlo mnogo načina svoju djelatnost, kako u zajedničkom radu, tako i pojedinačno. Neki odbori rade u glavnom na klupskim sastancima, drugi pak djeluju zasebno i rad je njihov ili za članstvo, ili uopće za zajednicu. Rotare ćete naći kako su zaposleni u raznim područjima gradskog života za dobro zajednice, oni vode brigu oko omladine, nastoje da iz nje sutra postanu dobri građani, rade na poboljšanju odnosa grada i sela, pomažu omladinske organizacije i njihove pokrete. Rotare ćete naći još i u mnogim drugim akcijama, naročito gdje je u pitanju zdravlje i moral građana, gdje se radi o skrbi za djecu, starce i nevoljne, kao i uopće u svakom nastojanju oko poboljšanja socijalnih prilika kraja u kome djeluju. Katkad pomažu i kakvu osobitu akciju zajednice gdje Rotary imade ulogu vodstva.

Međunarodno sporazumijevanje

Na klupskim sastancima, koje posjećuju gosti-rotari i iz drugih gradova i zemalja, pa na distriktnim i regionalnim konferencama i godišnjoj internacionalnoj konvenciji dolaze rotari u priliku da upoznaju ljude iz najrazličitijih krajeva svijeta u kojima se nalaze rotary klubovi. Na tim sastancima, gdje se izmjenjuju pogledi i misli putem raznih diskusija, stvaraju zaključci i rezolucije, rotari stižu jači interes i imaju veće razumijevanje za međunarodne odnose.

Mnogi su rotary klubovi osnovali »institute za međunarodno sporazumijevanje«. U mjestima gdje se nalaze univerziteti đaci iz stranih zemalja često su gosti rotary klubova ili njihovih pojedinih članova. Na rotarske sastanke pozivaju se i konzularni predstavnici raznih zemalja.

Jedan od ciljeva rotarstva jeste: unapređivanje međunarodnog sporazumijevanja, dobre volje i mira putem svjetske drugarske zajednice ljudi od posla i zvanja, ujedinjenih u idealu služenja.

U rotarstvu su udruženi kao članovi ljudi raznih vjera i političkih nazora, ali baš stoga što rotary klub nije mjesto gdje se vode ni vjerske ni političke debate, a niti mjesto gdje se prihvaća kakva partijska mjera ili podupire kakav njen kandidat.

Rotary International

Rotarstvo je srazmjerno mlad pokret. U tridesetpet godina narasao je od jednog jedinog kluba (Chicago, 1905) na više od 5000 klubova sa ukupnim članstvom od preko 210.000 u šesdesetpet raznih zemalja svijeta.

Svaki je klub član Rotary International-a — svjetske organizacije svih klubova, kome je na čelu odbor od četrnaest direktora koji se svake godine biraju na međunarodnom rotarskom sastanku (konvenciji) po klupskim delegatima.

Slijedeća konvencija držat će se u Denveru, Colorado, U. S. A., od 16 do 20 juna 1941.

IVAN MEŠTROVIĆ

*Predavanje rot. dr. Franceta Steleta na sestanku z dne 6 novembra 1940
v R. C. Ljubljana*

Ivan Meštrović, član R. C. Zagreba, je najslavniji sodobni jugoslovanski umetnik. Poleg Plečnika in Sternena je to moje najdragocenejše umetniško znanje. Ob njegovih delih so se mi odpirale oči za vrtoglave globine umetniškega sveta. Stalno sem zasledoval njegov razvoj, pisal o njem in tudi za največji svetovni leksikon umetnikov vseh časov (Thieme-Becker) napisal njegovo biografijo. Letošnja moja študijska pot je bila prav dobesedno pot za umetniškim pa tudi intimnim Meštrovićem po načelu: Wenn du den Dichter willst verstehen, sollst in des Dichters Lande gehen.

Obiskal sem Knin, eno izmed historičnih središč starohrvatske države in kulture, najpomembnejši kraj v šibeniško-zadrskem zaledju, kjer je v otavicah pri Drnišu domača hiša Meštrovićeve. V kninskem muzeju je shranjenih več plastičnih izdelkov iz Meštrovićeve pastirske dobe. V Biskupiji sem si na starohrvatskem pokopališču v bližini razvalin glavne starohrvatske škofijske cerkve ogledal novo, po Meštroviću zasnovano in po njem in Kljakoviću opremljeno cerkev Matere Božje. V Otavicah sem videl Meštrovićev dom in mavzolej Meštrovićeve rodbine. V Gradcu sem obiskal grob Meštrovićevega očeta in videl nekaj njegovih kamnoseških izdelkov. V Drnišu sem obiskal njegovo mater, katero je na tako iskren način upodobil v svoji umetnosti. Na Braču in v Splitu sem si ogledal kamnoseške izdelke prvega Meštrovićevega delavniškega učitelja. V Galeriji Primorske banovine sem videl Meštrovićev rokopis narodnih pesmi, razne risbe iz mladostne dobe in lepo zbirko njegovih zgodnjih del. Posebno važen je bil moj obisk v Meštrovićevi novi hiši, ki si jo je postavil pod Marjanom in je v nji zbral svoja dela, ter obisk v Castelletu v bližini nove hiše, ki ga je Meštrović prezidal in ga name-rava spremeniti v muzej svoje umetnosti. Tu se nahaja sedaj v kapeli čudoviti, toliko komentirani ekspresionistični Kristus iz časa svetovne vojne. Nazaj grede sem obiskal v Zagrebu Markovo cerkev, ki jo je poslikal Meštrovićev prijatelj Kljaković in katero je vso opremil Meštrović s kiparskimi deli. Tu sem v krstni kapeli, ki je še v delu,

kramljal z enim Meštrovićevih najzvestejših prijateljev, msgr. Rittigom, Meštrovićem in Kljakovićem in spoznal tudi najnovejši načrt za veliko narodno spominsko cerkev v Trnju pri Zagrebu, ki jo bosta okrasila skupno s Kljakovićem.

Tako sem na tem potu videl velik del Meštrovićevega življenjskega dela, kar sem par tednov pozneje dopolnil s ponovnim ogledom zbirke njegovih del v muzeju kneza Pavla v Beogradu in mavzoleja neznanega junaka na Avali. Če dodam še mavzolej v Cavtatu, ki ga od prej poznam, in razne javne spomenike, je s tem v glavnem izčrpano dosedanje Meštrovićevo delo.

Ni mogoče v kratkem poročilu zajeti vsega bogastva Meštrovićeve umetnosti, še manj oceniti ga kot človeka in umetnika. Samo to bi podčrtal, da brez poznanja Meštrovićeve domovine in miljeja, v katerem je zrasel in se vzgajal, njegove umetnosti ni mogoče pravilno oceniti in razumeti. Umetnost je kakor pri svakem resničnem umetniku tudi pri Meštroviću bistven dokument njegovega življenja, njegova nespremenljiva nujnost. Zato so odveč vsa preveč filozofska razglabljanja o tem, kako more svetovnjak Meštrović ustvarjati tako globoka verska dela, kakor jih je ustvarjal med vojsko in jih še danes, ali pa, kako je mogel hrvatski nacionalist Meštrović ustvariti največi jugoslovenski nacionalni umetniški koncept Kosovski tempel, ali zakaj se kipar Meštrović sili v arhitekturo, ki je ni študiral in ki je po mnenju doktrinarjev ne obvlada, ali zopet, zakaj razpolaga z ogromnim bogastvom, ko drugi komaj žive; posebno to zadnje te razburja, ako ne veš, da to ogromno bogastvo mnogo bolj služi javnosti kakor bogastvo marsikaterega trgovskega ali industrijskega špekulanta, ker Meštrović milijonske vrednote brez bobnanja o tem poklanja v obliki spomenikov, umetnin ter umetnosti ali umetnikom namenjenih stavb, itd. Le v tem bogastvu, ki mu ga množe največja mednarodna naročila, je namreč umetnik sposoben, da je v svojem intimnem umetniškem snovanju tako prost kakor redko kateri drugi umetnik in po tem zelo spominja na mnogo obrekovano Plečnikovo zastonjkarstvo. Oba izhajata iz prepričanja, da borba za zaslužek, posebno v denarju, korumpira umetniško osebnost.

Prav bomo Meštrovića razumeli dalje samo, če ga pojmujeemo kot rojenega kamnoseka, ker sta mu kamen in mojstrska roka dva nerazdružljiva elementa, po katerih se uveljavlja njegova domišljija. Kakšen je ta element, sem videl na Braču, v Selcah, kjer domači kamnoseki že četrstoletja stavijo razkošno cerkev, ki jim takorekoč pod rokami razpada, pa jo z neverjetno zagrizenostjo in občudovanja vrednim mojstrstvom dovršujejo. To sem spoznal posebno na pokopališču v Gradcu, kjer so poleg drugih preprostih kamnoseških del tudi dela njegovega očeta. O pristnem, osnovno kiparskem instinktu in zvezi z domačim miljejem prepričevalno govore dela Meštrovića pastirja, ki so po pojmovanju plastike kot oživiljenjega bloka, klade, in po pojmovanju velike celotne forme s cizelersko izvršenimi najnujnejšimi podrobnostmi priče neverjetno zrelega razmerja do problematike kiparskega ustvarjanja. Isto razmerje se javlja v vsem njegovem zrelem delu, kjer se nam kaže Meštrović nenadkriljiv mojster obdelovanja vsakega materijala, katerega se loti, kamna, lesa, bronca, in je vsako njegovo delo logična posledica sodelovanja materijala, umetnikove roke in njenega orodja.

Meštrovićeva dela su dalje plod najintimnejše reakcije na to, kar doživljava; pa zraven tudi težnje, da ta dela predstavi v primernem, ustreznem okolju, in tu je skrivnost njegove arhitekture. Pravi kamnosek po svoji duši ni nikdar samo klesar kamna, kipar, ampak nujno vsaj z enim očesom tudi graditelj, stavbar, arhitekt. V tem je tudi oporišče monumentalnosti njegovih del.

Meštrovićevo delo lahko razdelimo na tri skupine:

1. intimna, pesniška ali psihološko poglobljena, pogosto po svoji moči pretresljiva dela z verskimi ali nacionalnimi temami. Višek ekspresivne sile je dosežen v lesenem Križanem iz časa svetovne vojne, ki je visel najprej nad glavnim oltarjem v Markovi cerkvi, sedaj pa je mnogo bolje in učinkoviteje postavljen v Castelletu;

2. skupino predstavljajo prav tako iz intimnih doživetij porojena, toda v monumentalno formalnost usmerjena dela, po katerih se vsebina izraža v povišani skladnosti forme z vsebino, kot harmonija najrazličnejših vrst razpoloženj in doživetij. Ta vrsta se rodi proti koncu vojne, ga po nji popolnoma prevzame in je sedaj bistvena sestavina njegove umetnosti. Vselej gre za izraz harmonije izražene s temo meditacije, molitve, muzike, vonja, materinstva, posebljenega v vzvišenem idealnem liku božje matere z detetom. Po Rafaelu in Mihelangelu pač ni bolj pomembne skupine Madon kakor so Meštrovićeve Madone;

3. skupina je izrazito spomeniška skupina, ki je dozorela do značilne Meštrovićeve veličine in monumentalnosti v desetletjih po vojni. To so Grgur v Splitu, Strossmayer v Zagrebu, indijanski konjeniki za Chicago, kralj Aleksandar za Cetinje in dva kralja konjenika za Bukarešto. Pravilno oceniti in razumeti je ta njegova dela mogoče le če se zavedamo, da je njihov vsakokratni izraz vezan na učinek kiparskega volumena in izrazito, govorečo gesto, kretnjo (Strossmayer, Grgur), ki določa vso obliko in ki ji daje videz izredno poživljene, živahne, včasih tudi bizarne forme, katero pravilno zajameš edino v določenem pogledu in jo zaznaš po obrisu, ki ustreza najbolj izraziti plati dela.

Vendar tudi ta skupina, ki ga sili v manjeristične, značilno Meštrovićevske in pogosto grajane načine, še ne zajame njegovega pravega bistva kot kiparja. On je, kakor smo rekli, z vso dušo kamnosek, zato ne more izhajati brez arhitekture. Le v delih, zasnovanih in izvršenih v zvezi z arhitekturo, je Meštrović popolen in do skrajnosti dognan. Od mladosti ga je mikal ideal skupne umetnine, kiparsko okrašene arhitekture ali skulpture postavljene v življenje po določenem prostoru. Prvi največji koncept je bil Vidovdanski hram, ki je radi ogromnosti skoraj moral ostati torzo. Pozneje se je izkristaliziral iz tega ogromnega koncepta ideal majhne, za kiparsko delo do skrajnosti preračunane zgradbe v obliki spominske stavbe, mavzoleja, grobne kapele. Cavtat, Avala, Otavice kažejo pot tega razvoja. Prastari izraz sožitja arhitekture in kiparstva je oblika takozvanih kariatid, žena nosilk arhitektonskega sestava, ki nadomeščajo in posebljajo silo, ki je likovno abstrahirana v obliki klasičnega stebra. Od Erethejona na Akropoli, kipov — stebrov v Chartresu in drugod, preko baroka in klasicizma do danes je kariatida ostala stalna, nikdar izčrpana oblika arhitekturne plastike. Meštrović je na nji zasnoval učinkovitost Kosovskega templja, s kariatidami je okrasil vhod v mavzolej v Cavtatu, rezal jih je v les, višek monumentalnega

izraza pa jim je dal na Avali v stražarkah prehoda skozi mavzolej neznanega junaka, v ženah predstvljajočih v narodnih nošah glavne jugoslovanske pokrajine.

Meštrovićevo kiparstvo v prostoru je doživelo doslej dva viška, v mavzoleju v Otavicach in v Markovi cerkvi v Zagrebu. V Otavicach je do zadnje popolnosti dozorela misel družinske grobnice, katero je prvič uresničil v Račićevi grobni kapeli v Cavtatu. Misel, koji je v nji uresničena, je sakralna in osebna obenem. Rodbinski element najmočnejši pri vhodu, kjer nosijo vrata doprsne podobe Meštrovićeve rodbine od očeta in matere do njegovih otrok. Osebni moment še rahlo zveni v stranskih dolbinah centralnega, s kupolo prekrita prostora, kjer je miselnost upodabljaljočega okrasja razpeta med realni meji človeškega življenja, Rojstvo in Smrt, in med mistični okvir resničnega sveta presegajoči meji našega spočetja, in Vnebohodu Jezusovem in Vnebovzetju Marijinem, v skrivnosti prehoda duš v večno življenje po realni smrti. Označenje, Rojstvo in Smrt, upodobljena v podobi s križa snetega trupla, objokovanega v naročju Materinem, so momenti iz življenja Gospodovega, ki so pa obenem momenti iz vsakega posameznega življenja. V Vnebohodu in Vnebovzetju posebej pa toliko zveni osebno, da gledalec v Kristu vidi Meštrovića, v Mariji njegovo ženo, kako njuni duši po smrti plavata k nebesom. Čudovito je izražen v teh likih mehki, neodločni značaj žene in borbeni moža, ki se zagrizeno bori za pot navzgor.

Samo sakralno, versko, globoko skrivnostno, nepojmljivo, apolinično lepo in apokaliptično mistično pa zveni iz podobe Krista, katerega drži Seraf, kakor da je razpet na križ nad oltarjem kapele. Ta postava mladostnega, poudarjeno lepega Krista, mistično razpeta po Serafu na neviden križ, obvladuje ves prostor, edina naravna luč, ki je dopuščena vanj, se lije skozi ozko odprtino nad Kristovo glavo in dviga iz mistične polteme to religijozno prikazen do največje učinkovitosti. Kakor da njena vsebina napolnjuje ves prostor in ga objema s svojo močjo, se zdi gledalcu, ko opazi v 4 diagonalnih vdolbinah nadčloveško velike like 4 evangelistov, apokaliptičnih spremljevalcev mističnega kralja slave, sodnika poslednje sodbe ali strogega bizantinskega Pantokratorja — Vsevladaca. Oblika teh evangelistov ni vsakdanja, imajo človeška telesa in živalske glave, pri čemer je umetnik posvetil posebno pozornost izrazu glave. Modrost, bistrost, poglobljenost v notranje gledanje, zamaknjenost v skrivnost razodetja so prepričevalno izražene. Odlično je karakteriziran vol sv. Luke, ki s kretnjo roke sramežljivo zakriva svoj grdi gobec, da se vidi samo čelo z očmi in je gledalac preslepljen, da se mu zdi, da gleda polzakrito pametno človeško glavo, bister je orel Sv. Janeza, dostojanstveno moder je lev sv. Marka, angelski mladenič sv. Matevža pa prožet vzvišene duhovnosti.

Spojitev prostora s kiparskim okrasom je tu tako popolna, da, ko se gledalec poglubi v vsebino tega, kar vidi, arhitektura izgine in ostanejo samo upodabljaljoči liki, katerih skupnost brni kakor melodija napeta v strune, te strune pa so v danem primeru strumno napete konstruktivne črte centralne arhitekture. Najgloblje pretreseni smo zapustili to najintimnejšo Meštrovićevo umetnino.

Ko sem na koncu svojega potovanja srečal Meštrovića v Zagrebu, sam se ob njegovi neznatni, majhni telesni postavi ponovno vprašal,

odkod sila in moč, ki se izraža v njegovih delih, ki se zde nadčloveške že po svoji rokodelski strani. Odgovoriti sem si moral, da tu ne gre za telesno moč, ampak za moč duha, katerega vejanju ni zapreke. Umetnost je namreč najvišja strast, pozabljenje vsakdanjih telesnih meja, rast preko vsakdanjih naravnih pogojev v nadčloveško, pri izjemnih nadarjenostih kar v titansko zmožnost. Če človek Meštrovića opazuje v njegovem okolju, v ateljeju, ima vtis prav te najčistejše in nepremagljive strasti do ustvarjanja, ki je značilna za čistokrvnega umetnika. Iz te strasti izvira tudi navadnemu človeku nerazumljiva plodovitost, bujnost domišljije, nepreračunljivost v uspehih in titanska zmogljivost, ki jo toliko občudujemo na Meštroviću. Značilno je, da je vprav Meštrović napisal enega najglobljih esejev o Michelangelu, s katerega titansko potenco se je nekajkrat spustil naravnost v tekmo. Meštrovićevo delo tudi dokazuje, da velik duh objema vse nianse človeške duše od nežne in pobožne zbranosti do pretresljive ekspresivnosti in skoraj absolutne, nadčloveške, monumentalne veličine.

Pot za Meštrovićem je danes ena najhvaležnejših turističnih poti po Jugoslaviji, saj njegovo delo obsega našo celoto od Ljubljane do Cetinja in od Jadranskega morja do Beograda. Kdor ima srce odprto za umetnost, se bo obogačen vračal s take poti.

TURSKI NAROD I NJEGOVO KULTURNO ZBIVANJE

Predavanje rot. Sulje Bajraktarevića na sastanku R. C. Zagreb, 21. X. 1940

Postojbina Turaka je Turan, ogromna visoravan u centralnoj Aziji između Tibeta i Kine na istoku, Sibirijske na sjeveru, Kaspijskog mora na zapadu i Irana na jugu.

U ovoj oblasti jedne rasne i jezične zajednice, kojoj su u pradávnim vremenima vjerojatno pripadali i Mongoli i Tunguzi, živjela su nomadska plemena sa svojim poglavcima. Neki od ovih poglavica razviše se u velike vladalačke pojave, koje susrećemo u povijesti. Iz ovih nomadskih grupa ponikao je i turski narod sa svojim turanskim rasnim karakterom. Dok je kod sjevernih skupina ovog turanskog područja prevladavala mongolska rasna crta, južni ogranci ove zajednice imali su umjerenu veliku gracilnu građu tijela, sa umjereno dugačkim licem, jakim ravnim nosom, visoko i strmo čelo te bujan rast kose. Ove rasne odlike imaju i Turci. Prema službenoj teoriji današnjih turskih naučenjačkih krugova Turci pripadaju bijeloj rasi i istočnom tursko-mongolskom ogranku Kavkaskog stabla.

Dvojica braće turskog plemena već u šestom stoljeću vladaju sa dva velika carstva, koja se prostirahu od Mongolije i sjeverne granice Kine pa sve do Crnog mora. Mnogi grobni natpisi u klinastom pismu sličnom runama iz god. 731 i 734 su najstariji spomenici turskog jezika. Njihov narodni život izražavao se tada u gozbama nakon lova i pljačke.

Zapadni dio ovih turskih država zaposjedoše Arapi, dok sjeverni dio osvoji jedno tursko pleme, Ujguri, oko god. 745. Kada god. 840 Kirgizi osvojiše Ujgure, ovi se preseliše u Kinu, gdje je već od prije bilo turskog plemena.

Neka turska plemena u Maloj Aziji bijahu bitku kasnije na razvalinama Kalifskog carstva, koje su Arapi stvorili, Perzijanci potkopali, a Mongoli razorili.

Sredinom 13 stoljeća pojavi se u sjeverozapadnom dijelu Male Azije sila, kojoj je bilo suđeno ne samo sve druge turske države nadživjeti, nego za skoro punih 5 stoljeća igrati i dominantnu ulogu cijelog islamskog svijeta.

Ovi Turci pripadaju turskoj grupi Oguza, koji su pod vodstvom njihovog starješine Ertogrula III. došli u Malu Aziju, nekih 400 porodica, i stupili u službu Seldžučkog sultana Alaadina II., koji vladaše u Koniji i koji ih smjesti na granice bizantskog carstva. I ova država bijaše tada moćna turska carevina. Ertogrulov sin Osman uspostavi jednu malu, od Seldžuka ovisnu državicu sa rezidencijom u Karadžahisaru (Melangenon).

Nakon što su Mongoli Seldžučko carstvo u Koniji raspršili, Osmanova država na krajnjem sjeverozapadu Male Azije ostade pošteđena mongolske najeзде. Ovi Turci, koji se po Osmanu kao prvom njihovom sultanu prozvaše Osmanlijama vodili su sa osobitim uspjehom borbe protiv Bizantije. Tako nasljednik Osmanov sin mu Orhan zauze Brusu 1326 godine. Iskoristivši neslogu balkanskih Slavena osvojiše za vladavine sultana Murata i Balkan (Kosovo 1389).

Do konca 14 stoljeća bijaše visoka literarna kultura na arapskom i perzijskom jeziku. Tek početkom 15 stoljeća i to za vlade Murata II. poče turski jezik biti njegovan.

Po osvojenju Carigrada (29 V 1453) naseliše Turci i mnoge Slavene u Carigrad, osnova se patrijaršija sa mnogo većim sjajem i ovlastima, nego je to bio slučaj prije. Carigrad postade vrlo brzo duhovnim žarištem Islama. Pojednim monumentalnim džamijama priključiše se bogate biblioteke, u koje u silnoj i nepreglednoj količini pristizahu blaga triju islamskih literatura: arapske, perzijske i turske.

Naučni život Osmanlija nije bio originalan i kretao se uvijek u određenoj kolotečini naslijeđenog. Najviše se gajila i cijenila nauka o vjeri i od vjere nerazdruživi zakoni, koji su vladali građansko-pravnim životom. Cjelokupna kanonska literatura sastavljena je u arapskom jeziku. Osmanlijski učenjaci kao pisci služili su se isključivo arapskim jezikom. Samo lajicima pristupačne knjige prevađane su u nacionalni jezik. Ne smjelost ili dubina misli, nego pamćenje i ustrajni mar bijahu odlike Osmanlijskih učenjaka. Dok su Osmanlije u realnim znanostima Arape priznavali svojim učiteljima, dotle su u historiografiji slijedili primjer Perzijanaca. Stariji historičari su pisali perzijski. Tek kasnije se upotrebjavao materinski jezik. O počecima carstva u prvim stoljećima imade otomanska historija mnogo nejasnoga i neodređenog čak i legendarnog, u čemu se bez bizantijskih historičara ne bi snašli. Pored toga su Osmanlije u historijskim faktima za historiografiju osobito mnogo i velikog pridonijeli. Tako skoro u svima važnim događajima kasnijeg zbivanja imademo vrlo opsežne i neobično vrijedne prikaze očevidaca i to većinom visokih činovnika, koji su u tim događajima sudjelovali. (Pismo Fekete o Bačkoj.)

Od 16 stoljeća je sama Porta vodila brigu imenujući državne historio-
grafe. Sjajni putopis Evlija Čelebije, sina vojničke porodice, koji umre
1679 god. je djelo, koje množinom svojih izvještaja o prilikama u Oto-
manskome carstvu pretstavlja jedinstveno vrelo. Ovaj putopis je vrlo
cijenjen ne samo u otomanskoj literaturi, nego u čitavom kulturnom
svijetu Islama.

Od Zapada su Osmanlije prihvatili samo neke stvari iz geografije.
Rimskim moreplovcima, koji su izrađivali atlase i pomorske karte slijedio
je u 16 stoljeću osmanlijski admiral Piri Reis, prikazavši obale Sredo-
zemnog mora. Izradio je čak i kartu o Atlantskom oceanu. Ova karta se
pojaviła 1929 u muzeju Saraja. U doba kada je spomenuti admiral ovu
kartu izradio, nije bila publicirana za javnost, nego je bila smatrana
vojnom i državnom tajnom, pa je bila predana u ruke tadanjeg sultana.

Još manju originalnost imadu Osmanlije u lijepoj literaturi, izuzevši
narodne pjesme i priče, koje su Derviši (redovnici sekti) ispunjavali sa
mistično religioznim duhom. U nauci Arapi, a u pjesmi Perzijanci bijahu
uzor Osmanlijama.

Interesantno je zabilježiti, da je Marco Polo 1272 prošao Malom
Azijom i tada našao Turke kao Nomade, koji stoku gaje, dok su u gra-
dovima prevladavali Grci i Ermeni.

Isto tako je zanimljivo istaknuti, da za vrijeme najsjašnjeg perioda
otomanskog carstva (1453—1623) od 48 velikih vezira bijahu samo 5
turskog porijekla, 10 nepoznatog porijekla, a ostalih 23 bijahu renegati
i to na pr. 6 Grka, 11 Albanaca, 11 Južnih Slavena, po 1 Čerkez, Georgi-
janac, Armenac, i Talijan (po statistici H. Gelzera).

Na Balkanu prednosti socijalnog položaja Osmanlija primamiše
njihove podanike, da prime Islam. Tako najveći dio Albanaca, pa cjelo-
kupno bosansko plemstvo prihvati islamsku vjeru i tako zadrža svoju
vlast nad zemaljskim posjedima.

Ali ovi Muslimani se ne utopiše u Turcima kao malo-azijski narodi.
Albanci, Bosanci, Bugari, Pomaci, Krečani, zadržaše svoj jezik.

Budući se otomanska država principijelno nije brinula za vjero-
ispovijest, bila je početkom 16 stoljeća utočište slobodne savjesti, i židova
prognanih iz Španije i Portugala. Tako je 1590 godine u Carigradu bilo
oko 20.000 židova.

Iz ovog, sve do 18 stoljeća (mir u Karlovcu 1699), ofenzivnog stava
Osmanlijska država pređe koncem 18 stoljeća u defenzivu. Samo među-
sobna zavist evropskih sila produživaše joj, izgleda, život u Evropi.

Sa opadanjem moći otpoče padati i duhovni život. Na tom području
ostadoše Osmanlije konzervativni tako, da se tek 1831 god. pojavljuje
prvi dnevnik. Dok je dotle u osnovnim školama izabrazba bila samo
čitanje Kurana, a veća izobrazba bila ograničena u duhovničkim medre-
sama (bogomoljama), tek 1853 god. se uspostavi red za sastav udžbenika
osnovne nastave. Godine 1869 zasnova se i sveučilište.

Istom polovicom 19 vijeka počimaju se Osmanlije oslobađati perzij-
skog naduvenog i nakićenog stila i mnogi talentovani mladi ljudi odoše
na studije u Pariz. Jedan od njih bijaše Ibrahim Šinasi, koji po povratku
sa studija iz Pariza otpoče sa izdavanjem prve neslužbene novine
(Terdzumei ahval).

Godine 1862 stvori on svoj vlastiti list Tasviti Efkar, koji se održava sve do 1925 godine. Ubrzo se pojavi prevodna literatura, pri čemu se isticao Zija Paša, pa Namik Kemal.

Umjetničke ideale Namik Kemala, koji se više žrtvovao u političkom pravcu i proslavio se sa svojom dramom Vatan (što znači Otadžbina), koja je prevedena, mislim, po pok. Musa Ćazim Ćatiću na naš jezik, ostvari njegov đak Abdul-Hak-Hamid. Njemu je bilo suđeno, da kao diplomata živi u Parizu, Londonu, Brislu i nakon pada starog carstva da doživi uspon i razvoj nacionalne države (umro 1937 god.). Abdul-Hak-Hamid je pokazao Turskoj literaturi nove puteve oslanjajući se na francuske klasike i Šekspirovu dramu. Ipak je svijet njegovih osjećaja bio više u duhu evropske, nego turske kulture.

Nije manjkalo nastojanje, da se literatura uputi u čisto narodnu kolotečinu, pa se u tu svrhu otpočelo sa čišćenjem jezika od prekomjernih arapskih i perzijskih riječi.

Pod konac Abdulhamidove vladavine literarni život je bio skučen i sapet sa tako strogom cenzurom, da se na pr. prijevod (Vilim Tell) nije dozvoljavao.

Abdulhamidova poslovična strahovlada i tiranija sa nevjerojatno razvijenom mrežom špicla izazva 1908 god. mlado-tursku revoluciju i oslobodi tako i literaturu okova cenzure.

Čuvena pjesnikinja Halide-Edib-hanum u svom romanu »Turan« opisala je novi ideal Turanizma, koji obuhvata sve Turke. Ovomu je mnogo pridonio i Zijagök Alp, koji je pod pritiskom carističke Rusije prebjegao iz Južne (Tatarske) Rusije u Tursku. Njega smatraju pretečom kemalističkog nacionalizma.

Konstitucionalna mlado-turska monarhija se zanosila nadom, da će biti podupirana od svih kršćanskih nacija. Međutim Italija objavi 1911 god. rat i zauze Tripolis. Odmah zatim dolazi do Balkanskog rata. U svjetskom ratu pristupi Turska na stranu centralnih vlasti, da završi sa potpunim slomom, sa primirjem u Mudrosu 30 X 1918. Ovo bijaše konac otomanskog carstva, koje pade kao nosioc jedne preživjele ideje. Iz njegovih ruševina i nakon općenito poznatih nam peripetija uzdiže se nova turska nacionalna država. Mirom u Lozani 24 VI 1923 dobi Turska cijelu Malu Aziju i Carigrad sa istočnom Trakijom. Tvorac ove nove Turske države je Mustafa Kemal.

Nakon što je iz vlastitih snaga turski narod došao do jedne homogene narodne države, otpoče Kemal sa svojim smjelim reformama: ukidoše se naročita prava kršćanskih manjina i zloglasne kapitulacije.

Mustafa Kemal je bio riješen da po njemu stvorena država pođe putem evropske civilizacije. Da bi spriječio obaziranje na islamsku prošlost, što bi za njegova nastojanja moglo biti samo od štete, on se rađe odreče svih blagodati, koje bi duhovni centar Islama u državi mogao donijeti i zaključkom narodne skupštine 3 II 1924 god. dokinu Kalifat, a samog Kalifa protjera iz zemlje.

Ovaj akt je izazvao pobunu Kurda, koju je Kemal nemilosrdno ugušio. Kemal nastavi sa daljnim moderniziranjem države: ukide ministarstvo pobožnih zaklada (Evkaf) i pripoji ga ministarstvu prosvjete.

U 1925 god. zabraniše se svi redovi Derviša, a brzo nakon toga i klosteri. Kao vanjski simbol evropeizacije svoga naroda uvede iste godine i nošenje šešira te zabrani fes.

Šerijatski zakon bi zamjenjen sa građanskim po primjeru švicarskog civilnog zakona. Isto tako se izradi kazneni po uzoru na talijanski te trgovački po uzoru na njemački zakon. Uvođenjem građanskoga prava otpada i ta mnogo od Evrope (možda i iz zavisti) zamjeravana poligamija, koja je i do tada bila samo privilegij bogatih krugova.

1934 god. uvedoše se do tada u Turskoj nepoznata porodična imena (prezime).

Žene se izjednačiše u pravima sa muškarcima i dobiše čak aktivno i pasivno izborno pravo. Tako u skupštinskim izborima 1935 god. uđe 17 žena u veliku narodnu skupštinu.

Kemal nije samo vanjštinom htio izjednačiti svoj narod sa Evropejima, nego i duhom. U tu svrhu je morala biti dokinuta i razlika u pismu. Na 9 augusta 1928 god. najavi Kemal u jednom govoru u Carigradu uvođenje latinice umjesto dotadanjeg arapskog pisma, a 3 novembra iste godine postade to zakonom. Svugdje u zemlji uspostaviše se škole i učione te tečajevi za svakog bez razlike na dob u svrhu podučavanja novog pisma, koje se začudo vrlo brzo uvede. U srednjim školama se ukinu poduka arapskog i perzijskog jezika, koje se je smatralo neophodno nužnim za razumjevanje turskog jezika. Na ovaj način se dogodi još jedan prelom Turske sa prošlošću i sa njezinim istovjernicima, a posljedice toga prekida se još ne mogu sagledati.

Kao nadoknada tako dokinutih duhovnih dobara htjede Atatürk ukalemiti jedan novi ponos narodnosti. Nakon što su Mladoturci, napuštivši svoje nade, da iz svih podanika carstva stvore ravnopravne Osmanlije i da ih tako povežu za državnu misao, pokušali ujediniti Turke sa svima po jeziku im srodnima u idealu Turanizma, Atatürk je ovu misao u realno političkoj spoznaji odbio. On je svome anadolskom Turčinu želio osigurati slavu jednog starog kulturnog naroda. Isto tako i moderni Egipćani svoju narodnu svijest potkrepljuju sa ponosom na prastaru kulturu zemlje Nila. Tako se on uhvati za nekritična nagađanja nekolicine evropskih učenjaka, da je jezik Sumerana, stvaralaca babilonske kulture srodan turskome. Sa smjelim iskonstruisavanjem historije prihvatiše i Hetite kao pređe turskog naroda, jer su se mnoge iskopine u Anatoliji (Bogazköj) našle, koje pokazuju visoku kulturu Hetita. Na taj bi način Turci bili narod, koji je stvorio najstarije kulture svijeta.

Uskoro se pojavi misao, da su čak indogermanski i semitski jezici u davnini srodni sa turskim i da su se iz njega razvili. To se čak pokušalo sa vrlo smjelim etimološkim tvorevinama na umjetan način dokazati [ecoleokul, okumak (Göthe-Vuk Karadžić)].

Ova teorija je dopuštala, da se mnoge strane riječi zamijene sa davno izbačenim staro-turskim riječima. Nije se prezalo ni od kovanja riječi sa nastavcima francuskog — ali na turske ili arapske riječi i slično. Tako nastade jedan novi turski pisani jezik, kojeg obični čovjek skoro nije razumio.

Mržnja na prošlost bijaše 1931 god. tolika, da su svi stari spisi bili prodati Bugarskoj kao stari papir, te su na protest historičarske savjesti u narodnoj skupštini 53 vreće vrlo vrijednog historijskog materijala naknadno od Bugara otkupljene i spašene.

Istina ova pretjeravanja o narodnoj samosvijesti i kidanje sa prošlošću brzo su se stišala i dala mjesta trijeznijem rasuđivanju. Turski narod imade i bez obzira na nasljeđe iz islamske prošlosti, toliko vri-

jednog narodnog dobra, da svoju samosvijest ne treba potkrepljivati i snažiti sa sumnjivim historijskim dedukcijama. Zaista je turski naučni svijet već dugo obuzet sa metodičnim istraživanjem originalnog blaga svoje kulture. Oslobođenjem od utjecaja reakcionarnih zastupnika islama, otvorio se narodu put i omogućio pristup originalnim vrelima i vrijednostima islama. Kuran, koji se do tada samo u arapskom jeziku smio čitati i kojeg niko nije razumio, bi preveden po prvi put 1931 god. na turski jezik. U 1932 god. već su pojedini odlomci toga prijevoda čitani javno u carigradskim džamijama, tako isto i zov mujezina na turskom jeziku. Sloboda vjeroispovijesti omogućila je čak i neke prelaze u kršćanstvo, što bi se po prijašnjim zakonima smrću kaznilo.

Zahvaljujući jakoj inicijativi i neprestanom ličnom zalaganju Atatürka počele se brzo razvijati sve grane umjetnosti, koje se u starom carstvu, izuzev građevinsku umjetnost, nije uopće njegovalo. Tako srećemo prve spomenike Atatürka na trgovima velikih gradova.

Slikarstvo, koje se samo u Perziji i Indiji upotrebljavalo za ukras knjiga, počelo se također pod utjecajem francuske škole naglo razvijati i već 1936 god. gledamo u Ateni prvu izložbu turskih slikara.

Muzika je do god. 1928 imala samo svoj uspavljujući orijentalni karakter. Tada bi pozvan jedan austrijski kompozitor na konzervatorij u Carigrad. God. 1934 otvori se u Ankari nova muzička škola sa intencijama, da se uvede evropska i obogati turska muzika. Slično se postupilo i sa kazališnom umjetnošću.

Kako u kiparstvu, slikarstvu, glazbi i teatru tako i u literaturi udariše Turci novim putevima, koji će ih zbližiti sa zapadom. Nakon Halide Edib, Abdul-Hak-Hamida, kao i pjesnika i pisaca mladoturskog pravca, nastupa Jakup Kadri kao stvaralac nove vrste romana. Rešat Nuri, Sadri Ertem, Šefket Sureja su pisci, koji rade sasvim u duhu novog kulturnog pokreta.

Na političkom polju narodna republikanska partija je glavni faktor. Ministar unutrašnjih djela je ujedno njezin sekretar. Nova Turska je ustavna republika sa jednodomim sistemom, izborni red je sa tajnim glasanjem dvostepen. Poljoprivreda je kičma narodnog blagostanja. Duhan zauzima $\frac{1}{4}$ vrijednosti cjelokupnog turskog izvoza, zatim suho voće, grožđe, smokve i lješnaci, a onda živa stoka te organski produkti. Uvoze se strojevi i kemikalije. Do nedavno jaki uvoz tkanina i papira je obzirom na razvoj ove industrije u zemlji sve manji.

Privatna industrija u Turskoj nije imala ranije uslova, da se razvije zbog režima kapitulacije i carinske politike, čime je država bila sputana i vezana. Osim kućne ćilimarske industrije nije u predratnoj Turskoj bilo skoro nikakove industrije. Industrijalizacija Turske počela je tek u eri republike. Pošto je najprije trebalo izgraditi ratovima razrušene domove i novu prijestolnicu Ankaru, naravno je da se najprije razvila industrija građevinskog materijala (pilane, ciglane i tvornice cementa). Iza toga slijedi industrija životnih namirnica: 4 ogromne fabrike šećera, a prije rata ni jedna. Ovu prati razvoj kožne i tekstilne industrije. Počam od 1934 god. država uzima izravnog učešća u industrijalizaciji zemlje. U tu svrhu postoji 5-godišnji plan, koji se odnosi na slijedeće industrijske grane: tekstilnu, metalurgijsku, papirnu, keramičku i kemijsku. Ova industrija je ujedno podloga narodne obrane, koja se oslanja na sasvim moderno opremljenu i izobraženu vojsku.

Nakon riješenja mosulskog pitanja, koje područje pripada Iraku uz uslov, da 10% petrolejske industrije biva ustupljeno Turskoj, približava se Turska Engleskoj i 1932 god. bi primljena u Društvo Naroda.

Ugovoreni odnosi sa Sovjetskom Rusijom još za vrijeme formiranja i postajanja nove države bili su plodonosni i korisni usprkos oprečnom shvatanju nacionalnog i ekonomskog života.

Nakon izmjene pučanstva sa Grcima te poslije stvaranja balkanskog pakta, uklanjanja vojnih ograničenja u god. 1938, i napokon nakon prisajedinjenja Sandžaka Aleksandrete, osigura Turska republika i svoje pozicije na granicama. Tako je eto veliki tvorac moderne turske republike Kemal Atatürk 10 XI 1938 god. zaklopio oči ostavivši državu izvana osiguranu, a iznutra homogenu, čvrstu, jaku i u stadiju procvata i stvaranja.

Njegov vjerni i dugogodišnji saradnik Ismet İnöni, također vojnik po karijeri, junak na Lozanskoj konferenciji, pobjednik sa İnönija, postade pretsjednikom republike. Njemu se pripisuju kvalitete mirnog, skromnog i nadašve staloženog državnika, koji je svojoj hrabroj naciji, više nego ikada, baš danas dobro došao!

† VIKTOR WICKERHAUSER

admiral u penziji

Prestalo je da kuca srce jednog uzvišenog čoveka, velikog rodoljuba, odličnog pomorca i organizatora naše mlade ratne mornarice, umro je odličan rotar brat Viktor Wickerhauser admiral u penziji. Nema više među nama našeg prvog pretsednika i osnivača rotary kluba u Zemunu.

Već dugo vremena brat Wickerhauser bio je odsutan iz naše sredine zbog bolesti, koja ga je privezala za postelju. Ali i pored toga osećali smo njegovo duhovno prisustvo, a nikada nije propustio priliku a da nam posredno ili neposredno ne isporuči svoje pozdrave i nadu, da će uskoro ozdraviti i opet biti u našoj sredini za kojom je tako čeznuo i koja ga je volela i obožavala. Ali ta nada sada je skrhana surovom stvarnošću, jer našeg dragog brata admirala više nećemo videti. Nećemo videti njegovo pitomo i nasmejano lice, njegovu krepku pojavu, koji su već bili dovoljni da osvoje odmah i onoga, koji ga nikad dotle nije ni video ni poznavao. Oni pak, koji su imali prilike i sreće da ga lično poznaju, ti nemaju dovoljno reči da se nahvale i nadive tome zaista retkom i plemenitom čoveku.

O bratu admiralu kao pomorskom oficiru i starešini pisano je svojedobno dosta od strane njegovih drugova i prijatelja, koji su pripadali istom pozivu. Uvereni smo da i povodom njegove smrti neće izostati da mu pozvani kao takvom odaju zasluženno priznanje, iznoseći njegov rad i zasluge na tome polju. Da je admiral Wickerhauser zaista žarko voleo svoj marinski poziv, dokaz je što je u poslednjim časovima svoga života, padajući povremeno u zanos, glasno preživljao svoje uspomene, koje je prema izjavi njegove supruge bilo vredno zabeležiti. Govorio je o događajima koje je preživeo počev od kadetske škole, pa kao mlad pomorski oficir, o ukrcavanjima, dalekim putovanjima i drugim mnogo-

brojnim događajima, kojima je obilovao dugi i plodonosan život brata admirala. Na mahove kad je dolazio k sebi i na pitanje o čemu je govorio, rekao je: »Sanjao sam divan san.« Posle ovoga uskoro je i izdahnuo.

O bratu Wickerhauseru kao rotaru, čoveku i trudbeniku moglo bi se mnogo govoriti. Pre 7 godina sa nekoliko svojih prijatelja pokrenuo je osnivanje rotary kluba u Zemunu. Poduhvat je ubrzo uspeo i klub je osnovan. Prvi predsednik kluba bio je brat Wickerhauser i blagodareći njegovom zauzimanju, udareni su čvrsti temelji našeg kluba u kome postoji izvanredno dobra saglasnost, sloga, prijateljstvo i drugarstvo. Za ovo pripada i velika zasluga poč. bratu Wickerhauseru.

Nije bilo pitanja, na koje brat Wickerhauser ne bi mogao da da odgovor i da o njemu zauzme svoje gledište. Blagodareći velikoj načitanosti, poznavanju stranih jezika, mnogom putovanju po svetu i izvanrednoj prirodnoj obdarenosti, koja je do maksimuma bila iskorišćena u pozitivnom smislu, brat Wickerhauser raspolagao je ogromnim intelektualnim blagom. Bilo je pravo zadovoljstvo slušati ga kad govori bilo o kome predmetu, za koji se pre toga nije ni spremio. A ona njegova predavanja i referati, koja je prethodno obradio, bila su kao odabrana zrna dragog kamenja. Mnogima od nas koji smo slušali njegove referate, naročito u vezi sa aktuelnim događajima, ostaće u živoj uspomeni izneti problemi.

Kao čovek bio je najbolji među najboljima. Nigde i nikada nije imao neprijatelja, nego samo prijatelje i poštovaoce. Prema tome kad je i šta bilo potrebno, to je preduzimao: savet, lepu reč, materijalnu pomoć, tako da je onaj koji bi mu se za pomoć obratio, posavetovan i potpomognut mogao dalje da ide, savladavši trenutne prepreke.

Ništa manje ne dolaze do izražaja njegove osobine kao uzornog supruga i oca. Imajući prečišćen pojam šta je šira zajednica imao je takođe i prečišćen pojam šta je i osnovna zajednica — porodica. Izvanredno nežan suprug i otac, trudio se je da svojoj porodici pruži ono što omogućava opstanak i napredak iste. I u tome može da posluži kao divan primer, dostojan ugledanja.

Razume se da sredina, naročito ona koja je poznavala poč. brata Wickerhausera, iskreno žali njegovu smrt. Blagodareći njegovom vedrom i svežem duhu i pored svoje 74 godine, pokazivao je retku volju za životom i interesovanje za sve što se novo javlja i stvara. Da mu je Bog podario još i više godina života, bio bi od još veće koristi društvu i zajednici.

Neka ti je laka zemlja, dragi brate Wickerhauseru, koju si toliko voleo i za koju si usrdno radio!

† MAVRO AXELRAD

18. XI. 1940.

»Draga braćo! Prije tjedan dana, dok smo održavali naš redoviti sastanak, izdahnuo je nakon dugih patnja naš dragi brat Mavro Axelrad. Tišina i sumornost, koje su zavladaile, kad sam vam saopćio tu tužnu vijest, bile su mi dokazom koliko je vašem srcu bio drag.

Brat Axelrad primljen je u naš klub već u oktobru 1929 kao pret-

stavnik mlinske industrije. Spadao je dakle među naše prve članove. Po znanju i iskustvu sigurno prvi u svojoj struci, čvrst karakter, pošten, plemenit, bio je ponos našeg kluba. Kako se je, osim za svoju struku, zanimao i za sva pitanja, koja su se i najmanje mogla s njome dovesti u vezu, bio je svaki njegov referat interesantan i poučan. Koje čudo, da su nam njegovi svakogodišnji referati o žetvi i njegovi česti ini referati o prehrani ili privredi ostali nezaboravni. Ta u njima se je zrcalilo njegovo veliko znanje i iskustvo, njegov bistar i trijezan sud. Kolikogod smo ga poštivali zbog njegovog karaktera i znanja, toliko nam je bio mio zbog svoje vedrine, duhovitosti i dobrote, koje su se naročito ispoljavale na društvenim domjencima iza službenog sastanka. Često nam je onda pričao kako mu je jedini odmor i razbibriga u ovim teškim vremenima bavljenje sa malom djecom, sa svojim nećacima i nećakinjama.

Bolovao je dugo i tegobe bolesti hrabro je snosio. Kad mu pred tri godine prilike u svijetu nisu više dozvoljavale, da se svraća u grad, gdje je proživio vesele đачke dane i gdje je toliko puta tražio i našao lijeka svojoj bolesti, osjetio sam da nekako napušta borbu. Umro je na vrijeme, te nije doživio razočaranje, da gurnut u stranu ne može staviti na raspolaganje svoje sposobnosti općenitosti onda, kad su joj najviše potrebne.

Svoje mjesto u ljudskoj zajednici i u svojoj domovini je dostojno ispunio, pa mislim da ga ne trebamo žaliti. Za žaliti smo mi, koji smo izgubili dobrog druga i brata, za žaliti je otadžbina, koja je izgubila vrijednog sina. Slava Mavri Axelradu!« — (Slavko Mašek, potpredsjednik R. C. Zagreb, 25. XI. 1940.)

† JOSIP KRASSO

7 novembra o. god. Rotary Club Osijek izgubio je vrijednog svog člana blagopok. Josipa Krasso-a, direktora Prvog osječkog mlina na valjke d. d. u Osijeku, koji je u svojoj 64 godini poslije kratke i teške bolesti preminuo.

Pretsjednik R. C. Osijek dr. Čačinović komemorirao je na sjednici od 14 novembra toplim riječima smrt dragog i nezaboravnog pokojnika ističući njegove vrline kao rotara i čovjeka uopće. Pokojni brat Krasso bio je vrlo čedan i skroman, skoro suviše povučen, no uza sve to uvijek vrijedan rotar i od sviju vrlo cijenjen.

Slava rotaru Josipu Krasso-u!

RAD NAŠIH KLUBOVA

U MJESECU NOVEMBRU

BAČKA TOPOLA. — U ovom su mesecu održana 4 redovna sastanka i postignuta je frekvencija od 79.93 posto. Na sastanku od 19-og održao je br. Gabor Pavle predavanje pod naslovom: »Pregled šumske proizvodnje« iz kojega su prisutna braća saznala mnogo interesantnosti. Na ostalim sastancima su raspravljena pitanja unutarnje ekstenzije i frekvencije, te finansijska pitanja.

BANJA LUKA. — U toku meseca održano je pet sastanaka sa prosečnom frekvencijom 52.5%. Stopostotnu frekvenciju imala su samo dva člana. Iz kluba je istupio jedan član usled premeštaja u Beograd.

Na sastancima su čitani izveštaji pojedinih bratskih klubova a također su bila održana i dva zanimljiva predavanja:

1) Jedna legenda o zauzeću Troje i

2) O poč. Sir. N. Chamberlain-u. Prvo je održao brat Cisarž, a drugo brat dr. Moljević.

Osim ovih predavanja na svima sastancima se također vodila i živa diskusija među braćom o svima aktuelnim pitanjima i problemima s obzirom na današnje prilike.

BEOGRAD. — Na 593-em redovnom sastanku 4 o. mj., održao je rotar dr. Andra Nikolić jedno veoma interesantno predavanje o alkoholizmu i njegovim posledicama.

Na 594-om redovnom sastanku 11 o. mj. održao je rotar N. Stanarević jedno predavanje o zadružnom pokretu u Jugoslaviji s pozivom na jedno njegovo ranije predavanje o istoj temi. Zatim je rešeno da se pošalje od strane kluba Din 3.000.-na ime priloga za postradale u Bitolju.

Na 595-tom redovnom sastanku 18 o. mj. održao je rotar Čeda Petrović jedno vrlo zanimljivo predavanje o penzionom osiguranju trgovaca. Ro-

tar dr. Horvat iz Zagreba govorio je o zamisli jednog intercity sastanka Beograd-Zagreb.

Na 596-tom redovnom sastanku 25 o. mj. održao je rotar Adolf Minh interesantno predavanje o proizvodnji i raspodeli uglja u Jugoslaviji.

BITOLJ. — Žalosni događaji od 5 prošlog meseca dali su prilike da se izrazi stvarnost interesa i iskrenost osećaja koji vezuju sve krajeve naše zemlje. To je jedna od najdražih uteha našem postradalom gradu.

Polovinom meseca nastavljen je rad u klubu, u očekivanju da se posle povratka sa vojne dužnosti nekih članova okončaju formalnosti o primanju novih članova.

BRČKO. — U mesecu novembru je naš klub održao 4 sastanka sa prosječnom frekvencijom od 77%.

Tokom meseca su istupili iz kluba: Jakovljević Marko, Cvjetković dr. Đorđo, Ikić dr. Martin i Haim Salom.

Zato je izabrana slijedeće nova uprava: Pretsjednik: Hadžić Jovo; potpretsjednik: Lazić Danilo; tajnik: Cebalo Zvonko; blagajnik: Cvjetković Ljubo; ceremonijar: Selimović Bakija.

U ovom mesecu smo imali posjet brata guvernera i tom prilikom smo održali sastanak sa sestrama koji je imao 100% frekvenciju. Na tom sastanku je brat Rudolf Trčka pročitao vrlo interesantno pismo svoga brata o usponu na Kilimandžaro.

Završeno je liječenje malog Milenka Babića, koga je klub o svom trošku liječio kod rotara prof. dr. Spišića u Zagrebu.

Započeta je opsežna akcija o pomoći poplavljenima, jer je u srezu nastala velika bijeda uslijed velike poplave.

U toku meseca nas je posjetio rotar Andrija Bogdanović iz R. C. Niš.

DUBROVNIK. — U tekućem mjesecu održana su 4 sastanka na uobičajenom mjestu u Hotel Imperijalu. Na sastancima pretresane su novosti iz zvanja kao i prilike u svijetu uopće, a specijalno naše prilike. Na sastanku od 21 novembra zaključeno je, da se pošalje R. C. Bitolj Din 500.- kao doprinos za postradale od bombardovanja.

KARLOVAC. — Klub je održao 4 redovita sastanka sa poprečnom frekvencom od 79.80%, dok je 13 braće imalo 100%-tnu frekvencu. Rad se je odvijao normalno. Održana su bila 3 predavanja: 4 o. mj. ing. Rajman održao je osobito zanimljivo, aktuelno i veoma poučno predavanje sa temom »Državni dugovi Kraljevine Jugoslavije«. Sve dugove razdijelio je u 3 grupe i iznio karakteristike pojedinih dugova. Sa osobitom stručnom spremom i znanjem sastavio je ing. Rajman ovo odlično predavanje. Dr. Rendulić 11 o. mj. održao je pak specijalno predavanje: »Roosevelt kao najveći demokrata«, koje je svakoga naročito zanimalo. Osim zanimljivog života ovog velikog čovjeka, dobiva se iz ovog predavanja još nešto više, a to je pojam istinske, iskrene i prave demokracije rada, poštenja, pravde i čovječanskog osjećaja. Treće predavanje održao je dr. Lipovšćak 18 o. mj., kojim nas je, kao šef ovdašnjeg redarstva, upoznao sa svim modernim tehničkim pomagalicama, koja su neophodno potrebna za uspješan rad svakog dobro organiziranog i vođenog redarstva. U svom predavanju »Tehnika u službi redarstva« iznio je u detalje rad kriminalnog redarstva sa najmodernijim tehničkim sredstvima. Sva ova 3 predavanja bila su pomno saslušana, a predavači bili su za svoja zaista izvanredna predavanja nagrađeni živim pljeskom. Poslije svakog predavanja razvila se debata.

Osim ovih predavanja na svakom sastanku iznašaju se vrlo interesantni izvještaji o vanjskoj situaciji, koje iznašaju ing. Žugčić i dr. Lipovšćak uvijek sažeto, pregledno i ne-

obično privlačivo sa poznatom i prirodnom objektivnošću.

Na sastanku od 25 o. mj. umjesto predavanja zaveo je Vuković kao predsjedatelj diskusiju o ljekarnama i ljekarijama obzirom na današnje teške prilike. Mr. ph. Oršanić iznio je pitanje stanje ljekarija kod nas i naglasio da sa ljekarijama ne stojimo baš loše, jer su se naše vele-drogerije snabdjele velikom količinom istih. Manjkaju nekoji specijaliteti, ali u glavnom stanje zalihe ljekarija nije još slabo osim nekih. I glede cijena nije situacija takova kao kod raznih ostalih stvari prehrane i sirovina. Iza brata Oršanića dao je neke podatke o bolnicama dr. Jerinić, a u debati učestvovali su rotari Navratil, dr. Longhino, dr. Lipovšćak i ing. Žugčić.

Za nastradale stanovnike grada Bitolja prilikom bombardiranja toga grada, doznačio je naš klub R. C. Bitolj iznos od Din 500.-.

Veslačkom klubu »Korana« iz Karlovca dopitan je doprinos od Din 100.-.

Kao svake godine, tako i ove naš klub vodi brigu o djeci ovdašnjeg dječjeg obdaništa, u kojem imade sada 22 siromašne djece. Svu ovu djecu obući će naš klub potpuno. Svako dijete dobit će odijelo i cipele, koja obuća i odjeća se predaje na Badnji dan. Na zadnjem sastanku je zaključeno da se odmah sve pripreme poduzmu tako da djeca o Božiću dobiju odijelo i cipele. Braća industrijalci daju sve potrebno za odijela i obuću, a troškove izrade snosit će braća i platiti u gotovu. Rot. Vuković preuzeo je brigu oko toga.

Za nevoljne sakupljeno je u ovom mjesecu Din 356.-.

KRANJ. — V novembru je imel naš klub 4 sestanke pri katerih izkazuje 9 bratov 100% frekvenco.

Na prvem sestanku je imel brat Sirc Franjo, ki se je ravno vrnil iz Ankare nad vse zanimivo predavanje o razmerah in političnem položaju današnje Turčije, kjer sta evropski del s Carigradom popolnoma

zaostala, medtem ko se je sredi puščave Ankara dvignila v lepo moderno mesto. Podrobno nam je orisal vse težave, ki jih je imela delegacija s turško vlado in s transportnimi podjetji, da ji je končno uspelo ugotoviti naši tekstilni industriji tako potreben bombaž.

Na drugem sestanku pa nam je brat Jelko Rant, ki je bil v Zemunu na orožnih vajah, in se je s svojo edinico udeležil znanega manevra na Torlaku, orisal potek tega uspelega manevra naše vojske. Z zadovoljstvom smo poslušali njegova izvajanja o sodobni opremi in izvežbanosti naše vojske, ki je prekosila pričakovanja vseh prisotnih, tako, da lahko mirno zremo v bodočnost.

V pušco za dobrodelne namene smo nabrali Din 473.-.

LESKOVAC. — U mesecu novembru održana su četiri sastanka. Na žalost sa dosta slabom frekvencijom iz razloga prvo što su dva brata na vojnoj vežbi i drugo što su se tri brata razbolela i nisu mogla dolaziti na sastanke. Ipak ostala braća vredno su saradivala sa upravom i donešena su nekolicina rešenja u korist sirotinje, koja u ovoj zimi imaju najtežeg neprijatelja. Rešeno je da se pored redovne godišnje pomoći što klub daje socijalnom odboru, da se i đaćka kujna ovdašnje gimnazije pomogne sa 500 dinara.

i ako je bio uređen međuklubski sastanak sa klubom Niš, isti je se morao otkazati usled ozbiljnih političkih događaja, koji su se baš u to vreme dešavali u našem neposrednom susedstvu.

LJUBLJANA. — Meseca novembra smo imeli 4 redne sastanke s povprečno frekvenco 79.76%. Sestanki so bili dobro obiskani, dasi so momentano 3 bratje na orožnih vajah. Na sestanku dne 6 novembra nas je br. podpredsednik dr. Franc Stele v svojem predavanju »Srečanje z Meštrovićem« povedel na svojo pot po domovini in nam v vznešenih besedah opisal umetnine tega našega največjega umetnika.

To pomembno predavanje smo priložili našim tedenskim poročilom in naprosili br. guvernerja, da se ponatisne v Jugoslavenske Rotarju. Radi tega ne poročamo obširneje. Na istem sestanku nam je br. Albin Smrkolj poročal o situaciji na žitnem trgu in nam razložil današnje mlevske predpise z ozirom na enotno moko in kruh. Brata Virant in Potočnik pa sta nam kot vedno orisala najnovejše dogodke po obližnjem in daljnem svetu. — Na sestanku 13 novembra pa nas je počastil naš br. predsednik dr. Božidar Lavrič in nam kot prvim prebral svoje nastopno predavanje o »Diagnostičnih metodah v kirurgiji«, ki ga je imel kot novoimenovani univerzitetni profesor na ljubljanski univerzi v soboto 16 novembra 1940. S to svojo gesto nam je br. predsednik izkazal zvišeno pojmovanje bratstva, ki vlada v našem klubu. Za predavanje in njegovo ljubeznivo vabilo, da se njegovega nastopnega predavanja udeležimo, smo se mu najpriščneje zahvalili. Br. Rihard Skubec nam je nato v petminutki opisal svojo pot preko Italije in Švice v nezasedeni del Francije. Predočil nam je sedanje stanje v teh državah, ki nikakor ni razveseljivo posebno še v primerjavi z našo domovino. Brata Potočnik in Virant pa sta nam orisala najnovejša dogajanja doma in na tujem. — Na sestanku 20 novembra nam je br. Prezelj podal ekscerpt iz zanimivega predavanja br. Sulja Barjaktarevića iz R. C. Zagreba o »Turkih in njihovi kulturi«. Br. Virant pa nam je sporočil najnovejše dnevne novice. Dne 23 novembra so se udeležili štirje bratje, med njimi br. predsednik s soprogo, proslave 10-letnice br. kluba Maribor. Bratskemu klubu smo k tej proslavi najiskreneje čestitali. — Na našem zadnjem sestanku 27 novembra smo čestitali br. Božidarju Jakacu k uspeli razstavi, ki je bila otvorjena dne 24 novembra v Jakopičevem paviljonu. Nato nam je br. Agnola predaval iz svoje stroke in sicer o »Industriji votlega stekla«. Po kratkem strokovnem opisu nas je povedel v glavne tovarne v Hrast-

niku, Sv. Križu, Straži in Paračinu. Za zanimivo predavanje je žel živahno ploskanje. Nato sta nam še br. Viran in Potočnik opisala najnovejša poročila z diplomatskega in vojnega polja. — V dobrodelne namene smo nabrali Din 1.065.50.

Prosimo ponovno vse brate tajnike, da pošiljajo vso pošto na naslov: France Jeglič, Ljubljana, Šmartinska cesta 28.

MARIBOR. — Meseca novembra smo imeli 4 redne sestanke s poprečno frekvenco 78.94%. — Prvi sestanek v novembru je bil posvečen razpravi o notranjih klubovih zadevah, med drugim o podrobnostih programa za proslavo naše desetletnice, in sprejet je bil tudi sklep, da se na vsakem prvem sestanku v mesecu vrši posebna zbirka v korist mlečne akcije na osnovnih šolah v Studencih. — Na druge sestanku smo slišali aktualno predavanje brata Oseta o preskrbi prebivalstva z živili. Soglasno je bil sprejet predlog, da izrazimo Rotary klubu Bitolj naše bratsko sožalje na strašni nesreči, ki je zadela to mesto po letalskem napadu in da se pošlje bratskemu klubu v Bitolju Din 1000.- za pomoč nesrečnim žrtvam. — Na sestanku dne 18 novembra smo pozdravili v naši sredi dragega gosta, brata pastguvernerja dr. Ivana Slokarja iz Ljubljane. Predaval je brat Roglič o pasivni obrambi mesta. — Dne 23 novembra smo imeli svečani sestanek v proslavo desetletnice obstoja našega kluba. Ob tej priliki je imenoval klub brata pastguvernerja ing. Radovana Alaupovića in brata pastprezidenta dr. Vladimira Leusteka iz Zagreba za svoja častna člana. Oba imenovana brata sta si poleg že pokojnih bratov Eda Markovića in dr. Branka Šenoe stekla neprecenljive zasluge za ustanovitev našega kluba. Pa tudi med našimi člani imamo še nekaj bratov, ki so takrat sodelovali z našimi zagrebškimi kumi, ki so po večmesečnem požrtvovalnem delu postavili z inauguracijo temelj našemu klubu in ki so nam še danes najmo-

čnejša opora pri našem rotarskem delu, to so bratje pastprezidenti Sabothy, Krejči, dr. Stamol in Jurković. Njim se je oddolžil klub ob priliki desetletnice z izročitvijo jubilejnih rotarskih znakov. Na slavnosti so nas počastili in nam izrekli iskrene čestitke mnogi rotarski gosti iz bratskih klubov Bačka Topola, Beograd, Kranj, Ljubljana, Varaždin in Zagreb, številne pozdravne brzojavke in čestitke pa smo prejeli tudi od drugih bratskih klubov iz vseh delov naše domovine, a v imenu naših rotarskih sester nam je izrekla iskrena voščila sestra Pinterjeva. Po slavnostnem govoru brata pastprezidenta Sabothyja (Spomini iz zgodovine našega kluba) je sledila sicer skromna zato pa tembolj prisrčna rotarska zabava.

NIŠ. — U mesecu novembru klub je održao četiri sastanka. I pored teških međunarodnih prilika klub uspeva da održa punu aktivnost.

Nikola Petrović održao je referat o uredbama o suzbijanju skupoće i nesavesnoj spekulaciji. Petko Bukumirović referisao je o ceni jestivog ulja. Pročitao je i vrlo zanimljiv referat V. Lunačeka, R. C. Zagreb, o autarhiji.

Ing. Bog. Milošević stalan je gost R. C. Novi Sad, a Andrija Bogdanović posetio je u toku ovog meseca R. C. Brčko.

Klub je i ovog meseca održavao jedno dete u obdaništu Srpske Majke.

NOVI SAD. — U mesecu novembru klub je održao pet sastanaka. Na prvom sastanku predsednik dr. Popov u svojoj uvodnoj reči govorio je u duhu služenja otadžbini. Dr. Mirko Balabušić pročitao je u predvodu predavanje g. Hansa Bölliegera: »Etatizam i demokracija«, koje je održano u R. C. Zürich 18 XI 1940 god. S obzirom na značaj i važnost misli i zaključaka iznesenih u ovom predavanju, biće dostavljeno svima klubovima. Julije Krajačević u petminutnom referatu izneo je problem snabdevanja Novog Sada ogrevom.

Na drugom sastanku posle uvodne reči predsednik je govorio o Bitolju — Gradu Mučeniku, koji je bio žrtva bombardovanja. Kao svoj prilog klub je votirao 1.000.- dinara za postradale siromašne porodice. Tajnik dr. M. Balabušić podneo je izveštaj iz Saopštenja br. 4 Evropskog sekretarijata u Zürichu kao i o radu domaćih klubova. Ing. Danilo Kaćanski referisao je o osvećenju novog Inženjerskog doma u Novom Sadu.

Na trećem sastanku predsednik u svojoj uvodnoj reči govorio je o stvarnosti rotarskog prijateljstva. Zatim je predsednik dr. Milorad Popov održao vanredno lepo predavanje o lepotama Boke Kotorske i južnog Primorja ilustrujući ga sa preko 150 diapozitiva, snimaka u bojama koji su tehnički savršeno uspeli. I najbolji fotografski stručnjak mogao bi pozavideti lepoti uspelih snimaka koji su u prirodnim bojama potpuno dočarali najlepší kraj našeg Jadrana — divnu Boku Kotoršku. Predavač je prikazao Dom novosadskog oblasnog odbora Jadranske straže u Dobroti, koji spada među najveće i najlepše domove Jadranske straže. — Restauriranje i adaptiranje palate Doma izvršio je naš rot. arhitekta Đurica Tabaković.

Na četvrtom sastanku posle uvodne reči predsednika i referata tajnika, Julije John održao je predavanje o radu engleskih klubova za vreme rata. Ovo vanredno zanimljivo predavanje pobudilo je živo interesovanje prisutne braće.

Ne petom sastanku predsednik u svojoj uvodnoj reči govorio je o rotarskom služenju otadžbini i značaju Prvog decembra kao dana Oslobođenja i Ujedinjenja. Izveštaj o radu domaćih klubova i News Letters podneo je ing. Bog. Milošević.

Dr. Mirko Balabušić u vidu referata prema knjizi prof. Nikole Mirkovića govorio je o privredi italijanskog fašizma.

OSIJEK. — U mjesecu studenom održana su četiri sastanka sa poprečnom frekvencijom od 70.79%.

Na dan 7 novembra umro je iznenada poslije kratke i teške bolesti naš član Josip Krašo, direktor Prvog osječkog mlina na valjke d. d. u Osijeku. Na sastanku od 14 XI predsjednik dr. Čačinović komemorirao je toplim riječima smrt dragog nam pokojnika — ističući, da je pok. brat bio uvijek skroman, čedan, ponešto povučen, ali premda boležljiv, ipak uvijek rotar na svom mjestu.

Na dan 1 XI vratio se poslije jednogodišnjeg izbivanja naš član prof. Stjepan Gruber u našu sredinu iz Virovitice, gdje je svojevremeno službom bio premješten.

Na sastanku 21 XI votirano je za postradale u Bitolju Din 500.-, koji je iznos doznačen R. C. u Bitolju kao naš doprinos.

Predavanja su održali ovi naši članovi: 7 XI Schuster: Referat o putu po Jadranu; 7 XI Dožudić: Referat o stanju izvoza drva; 21 XI dr. Pinterović: »O advokatskom zvanju« i »O prilikama u Besarabiji i Poljskoj«. Na sastancima je pored referata bilo mnogo govora o ratnim i ostalim aktuelnim problemima kao: o skupoći, zimskoj pomoći itd.

PANČEVO. — U mesecu novembru održana su četiri sastanka. Na sastancima pročitani su izveštaji stranih i domaćih klubova i sa velikim interesom saslušana su poslata odlična predavanja. Pojedina braća dala su kratke izveštaje iz svoga zvanja. Pored date pomoći svima mesnim školama za siromašne učenike, poslato je za postradale od bombardovanja u Bitolju 2000.- dinara. Naročitih predavanja nije bilo, već je ostatak zvaničnog dela sastanka proveden u korisnoj diskusiji o aktuelnim pitanjima, koja nameću današnje prilike.

PETROVGRAD. — Naš klub je u mesecu novembru održao četiri redovna sastanka.

Prvi sastanak je održan kao Sestrinsko veče. Na tom sastanku je rot. dr. Popović održao jedno vrlo uspelo improvizirano predavanje: Razlika između čoveka i žene. U

svom zanimljivom predavnju izneo je anatomske i psiho-fizičke sklop muškarca i žene. Mišljenja je, da su radna polja muškarca i žene polno određena, i kad bi se o tome vodilo više računa, u mnogome bi nastupilo socijalno poboljšanje. Na drugom sastanku je rot. Cvejanov, održao jedno veoma aktuelno predavanje: O zanatlijama i o zanatlijskoj omladini. Rot. Cvejanov ubedljivo izlaže važnost današnje zanatlijske omladine. Obzirom na teške uslove za egzistenciju, traži od današnjeg zanatlije jaku ličnost. Na trećem sastanku je rot. dr. Matić, održao jedno aktuelno predavanje: 200-godišnjica rođenja Dositeja Obradovića. Rot. dr. Matić, ukazujući na iscrpnu literaturu o Dositeju Obradoviću, izlaže život i dela njegova. Ističe da je Obradović bio i čovek i nacionalista. Služio je svome narodu a po stavu slobodoumlja pretekao je ne samo svoje, već i današnje doba. Na četvrtom sastanku, koji je protekao bez predavanja, brat predsednik je skrenuo pažnju na 200-ti sastanak kluba, koji se približuje i koji bi valjalo skromno proslaviti. Rešeno je da se 200-ti sastanak kluba održi 28 XII 1940 u lokalu kluba, skromno, u prisustvu sestara i redovnih gostiju.

Na svima sastancima pročitani su izveštaji bratskih klubova, a nezvanični delovi sastanaka bili su posvećeni negovanju drugarstva.

SARAJEVO. — U mjesecu novembru održana su četiri sastanka. Na tim sastancima podneseni su izveštaji o radu domaćih klubova i održana su sledeća predavanja.

Na sastanku od 4 XI rotar Vaso Ristić održao je predavanje: o značaju 6 novembra, danu ulaska srpske vojske u Sarajevo. Zatim rotar dr. Vojislav Besarović održao je predavanje: o slobodnom zidarstvu.

Na sastanku od 11 XI rotar Vaso Ristić održao je sledeća predavanja: 1) O značaju 11 novembra 1918 kao danu primirja; 2) Koreferat o istoriji slobodnog zidarstva i o ritualu slobodnog zidarstva; 3) O značaju Uredbe o prodaji robe.

Na sastanku od 18 XI rotar dr. Vojislav Besarović održao je predavanje: o konferenciji predsednika vlade sa sekretarima Komora o našim savremenim privrednim pitanjima i o novom privrednom zakonodavstvu.

Na sastanku od 25 XI prisustvovao je rotar dr. Milenko Marković, član Rotary kluba Zagreb koji je održao vrlo instruktivno dokumentovano predavanje: o položaju privatnog bankarstva i o mjerama koje se nameravaju preduzeti u cilju njegove sanacije.

U mjesecu novembru frekvencija je iznosila 74%.

U fond za nevoljne sakupljeno je 386.- Din, a za postradale u Bitolju poslano 1.000.- Din.

SKOPLJE. — U novembru održana su dva predavanja: 1 novembra rot. Slankamenac je govorio o »Nacionalizmu Dositeja Obradovića« (povodom 200-godišnjice njegova rođenja); 29 novembra tajnik Jelačić o razvoju međunarodne situacije. Primećeno je da teški događaji sadašnjosti povećavaju duh drugarstva i simpatije među članovima.

Klub se sprema da dostojno, mada i skromno, proslavi svoj 500. sastanak na koji će biti pozvani svi bratski klubovi našeg Distrikta (21 decembra o. god.).

Za postradale od bombardovanja u Bitolju preko tamošnjeg R. C. poslato je Din 1000.-.

SOMBOR. — Rotar Altman održao je vrlo zanimljivo predavanje o najvećem savremeniku Indije Mahatma Gandiju. Prikazao je njegov ekcentričan — za nas skoro nerazumljiv — način života, kao i njegovu veličinu i rad u narodnom preporodu parija. Rotar Kristoforović pročitao nam je svoje predavanje »O omladini i rotarstvu«, koje je izazvalo toliku pažnju na konferenciji predsednika i tajnika, dok je rot. Popović referisao o turneji Crkvenog Pevačkog Društva po Kragujevcu, Nišu i Jagodini, a koju je on sa vrlo velikom uspehom organizo-

vao. O razvoju naše narodne privrede referisao je rot. Miler na osnovu statističkih podataka Narodne banke, dok nam je rot. Kristoforović pružio prilike da po malo okusimo narodni hleb mešan sa kukuruznim brašnom. O Danskoj je održao vrlo lepo predavanje rot. Altman, pa su se braća predavačima uvek odužili aplauzom za njihov trud i lep prikaz aktuelnih problema. Pored toga braća su punom parom angažovana u organizovanju zimske pomoći i opravdana je nada, da će ona i ove godine imati ogroman uspeh, iako su prilike mnogo teže i broj nezbrinutih mnogo veći od prošle godine.

SPLIT. — Odana je počast uspomeni bivšeg br. ing. Reljića Stjepana a njegovoj udovici, koja je zapala u nevolju, priskočio je klub u pomoć sa svotom od 1.000.- dinara.

Održani su referati iz rotarskog života, iz zvanja, o aktuelnim događajima u svijetu.

Dne 27 XI proslavljen je 500-ti sastanak sa rotarskim sestrama. Zbog vanrednih prilika u svijetu i u našem gradu, proslava je bila skromna, bez uzvanika. Na tom sastanku održano je ideološko predavanje o rotarstvu. Današnjica diže vrijednost osnovnim načelima rotarstva, a njihovo ostvarenje donijeće žudno iščekivano prijateljstvo među narodima, bazirano na poštovanju svakog čovjeka koje bilo rase i svakog zvanja, koje se vrši u duhu dobra i služenju dobru. Trenutačne nevolje u svijetu, moć sile i ubilačkog oružja, neće uzdrmati vjere u čovječanstvo: svijetom će opet zavladati rotarski ideali. Narodi će opet živjeti po zakonima pravde i načelima etike u velikoj svjetskoj zajednici mira, rada i blagostanja.

Za bitoljske žrtve darovano je 500.- dinara putem br. kluba u bombardovanom gradu, kome su izražene bratske simpatije i saučešće.

Odlučeno je da se uredi album fotografija osnivača kluba te bivših i sadašnjih članova.

Frekvencija 90.98%, a 12 članova 100%.

Sabrano za karitativne svrhe 425.50 dinara.

STARI BEČEJ. — U mesecu novembru održali smo 4 redovna sastanka sa postignutom frekvencijom od 65.64%. — Rot. dr. Galamboš je održao referat o uspehu, koji je Žitarska Zadruga postigla, nakon čega iznosi bilans Zadruge, koji pokazuje zadovoljavajuće rezultate. Po inicijativi rot. Vulcanovića, klub je poslao nastradalim Bitoljcima od bombardovanja putem administracije »Politike« iznos od Din 1000.-. Klub je poveo živu akciju, da bi mogao ispuniti jednu od svojih ciljeva, i to, da i ove zime odene izvestan broj siromašne školske dece, koje čini svake godine od svoga osnutka. Za sirotinju priloženo je u toku meseca Din 402.-.

SUBOTICA. — U novembru održali smo 4 sastanka sa 70.33% frekvencijom. Vjerujemo, da će ova frekvencija biti viša s razloga, što od jula nemamo vijesti o rot. Schregeru, koji se nalazi u Londonu i koji uvijek redovito posjećuje sastanke tamošnjeg kluba St. Pancras.

Na vojnoj vježbi bio je u toku novembra rot. dr. Ernest Diamant.

Naš bivši redoviti, a sada počasni član Rosenfeld prisustvovao je našem sastanku od 6 novembra i tom prilikom podario iznos od Din 1000 time, da se raspiše na Pravnom fakultetu jedna nagradna tema iz oblasti rotarstva. Nagrađenu temu imade pisac-student pročitati na našem sastanku u drugoj polovici februara, koji će biti posvećen osnivanju našega pokreta. Na samom sastanku isplatit ćemo nagradu. — Ova će se nagrada dijeliti svake godine do daljnjega.

Osim toga raspisao je klub dvije nagrade za Svetosavsku proslavu i to od Din 1000 i Din 500 pod naslovom »Nastojanje međunarodnog prava na suzbijanju i humaniziranju rata«.

Postradalima u Bitolju od bom-

bardovanja uputio je klub preko »Politike« iznos od Din 1000.

Brat podpretsednik dr. Đura Popović održao je dva lepa predavanja i to: »Švajcarska u jesen 1940 god.« i »Međunarodni kanali Suez i Panama«. Rot. dr. Vujić referisao je o stanju klubova u Nizozemskoj, Japanu i Bugarskoj, dok je tajnik Draganić govorio o propagandi, koja se vrši letacima, panfletima i brošurama.

Odbor za prijem novih članova otvorio je nove klasifikacije i klub se bavi pitanjem primanja novih kandidata.

Rot. Seneš, koji je svoj domicil premjestio u Zemun, uredno posjećuje bratski klub Zemun, koji mu ukazuje rotarsku gostoljubivost. Rot. Seneš stalno saraduje s nama u vidu pismenih referata, koje nam šalje, a koje rado slušamo.

Na sastanku od 27 novembra održao je pretsjednik dr. Pavlović predavanje pod naslovom: »Važnost prvoga decembra za naš troimeni narod.«

Ovdašnje dječje sklonište »Kćeri milosrđa« zahvaljuje nam na tome, što je pretsjednik općine rot. dr. Lipozenčić povisio prilog za izdržavanje gradske siročadi u tom skloništu. Brat pretsjednik našao se ponukanim, da u ime kluba zahvali br. dru Lipozenčiću na tom lijepom rotarskom gestu.

Sastanak od 20 novembra održan je kao drugarsko veče obzirom na posjetu milog nam utemeljitelja, prvog pretsjednika i našega počasnog člana br. ing. Milana Manojlovića, Novisad.

SUŠAK. — Tokom ovog mjeseca održana su četiri sastanka. Sastanak od 6 novembra bio je održan kao drugarski, u počast našeg časnog člana brata Viktora Cara Emina, koji je sastanku i prisustvo-vao, pa smo tom zgodom u veselom drugarskom raspoloženju proslavili 70-godišnjicu njegova života. Na sastancima bila su održana slijedeća predavanja i referati: brat Bolf o prilikama u trgovini drvom; brat

barun Turković: Osvrt na neke članke bečkih novina o našoj privredi; brat Božidar Švrljuga o današnjem poštanskom prometu sa inozemstvom; brat Rošić o uzrocima pada jedne utvrde oko Liège-a u Belgiji. Osim toga održao je brat pretsjednik Božidar Švrljuga opširne referate o zanimljivostima iz mjesečnih ciriških biltena i News Letters-a. Na sastanku od 27 novembra prikazao je brat Bolf razne uzorke tekstila izrađenih iz bukovih celuloznih vlakna, pa su braća iste razgledala sa najvećim interesovanjem. Od Rotary Cluba New York primili smo čestitke prigodom 10-godišnjice chartera i prijema u rotarsku zajednicu (18 III 1941) pa smo se na čestitkama i pažnji pismeno zahvalili. Za nevoljne sakupljeno tokom mjeseca Din 1680.

ŠIBENIK. — U mjesecu novembru, sa vojne vježbe povratio se je brat tajnik.

Rad u klubu bio je inače živ. održana su 2 predavanja i to jedno brat dr. Vjekoslav Rismondo »O zaraznim bolestima«, a drugo brat dr. Filip Smolčić »Kratki historički pregled grada Šibenika«.

Održana su svega 4 sastanka, koji su bili dobro posjećeni, tako da je frekvencija za novembar bila 82.5%.

Sa velikim interesom praćen je rad ostalih naših klubova, kao i izvještaji iz distriktne uprave.

VARAŽDIN. — U mjesecu novembru bilo je 5 redovitih sastanaka (518—522) sa postignutom prosječnom frekvencijom od 91.82%.

Bila su 2 sastanka sa 100%-tnom prisutnosti, dok su sedamnaestorica braće imali 100%-tnu frekvenciju.

Prvi sastanak bio je posvećen drugarstvu uz sudjelovanje gostiju. Ovaj sastanak održan je u vinogradu pretsjednika dra V. Kalafatića sa programom proslave elektrifikacije Varaždinebrega, te proslave Martinja. Ostali sastanci odlikovali su se unutarnjim radom kluba uz lijepi program.

Drugi sastanak bio je ispunjen referatima o političkom i internacionalnom stanju prema izvještaju iz domaćih i svjetskih novina.

Na trećem sastanku održao je predsjednik dr. Kalafatić govor povodom desetgodišnjice naše inauguracije 16 novembra o. god., dok je prof. Deduš održao svoje lijepo i interesantno predavanje »16 XI 1930—16 XI 1940«. Na ovom sastanku dao je i tajnik Kronast referat: »Sa ovogodišnje vojne vježbe«.

Naš četvrti sastanak je bio svečan, jer nam je došao u službenu posjetu naš guverner dr. Viktor Ružić. Na ovom sastanku održao je rot. ing. M. Friedländer svoje predavanje »O problemima privrednika odnosno industrijalaca u vezi sa stanjem sirovina i mogućnosti uposljenja«.

Na petom sastanku održao je lijep referat rot. R. Hršak o posjetu naše delegacije učinjene 23 XI o. god. R. C. Mariboru povodom desetgodišnjice opstanka ovog bratskog kluba.

VEL. KIKINDA. — U mesecu novembru održana su 4 sastanka sa mesečnom frekvencijom 81.94%. Braća su održala referate iz zvanja.

Klub je naručio 18 pari cipela za siromašnu školsku decu. Osim referata na sastancima su pročitani izveštaji bratskih klubova, te i predavanja koja smo primili uz te izveštaje.

VRŠAC. — Tokom meseca novembra održana su 4 bratska sastanka sa prosečnom frekvencijom od 82.13 posto. Na sastanku od 26 XI postignuta je stoprocentra frekvencija.

Na sastanku od 12 novembra posetio je naš klub dr. Viktor Ružić, guverner našeg distrikta, koji je bio naročito toplo pozdravljen budući da je guverner dr. Ružić pre pet godina predao našem klubu čarter. Pre početka plenarne sednice održana je sednica upravnog odbora kluba sa bratom guvernerom, na kojoj su pretresana sva aktuelna pitanja

kluba i rotarstva. Reči brata guvernera na sastanku naišle su na puno razumevanje i odobravanje od sve braće.

Tokom meseca održana su dva predavanja. Dr. Stefanović slikovito nam je opisao Vrščku Goru, a naročito Široko Bilo i ispričao nam je istorijat najlepšeg predela našega Brega. Rat. J. Georgijević biranim rečima govorio je o međunarodnom zbliženju u duhu rotarstva u današnjem svetskom sukobu.

Na sastancima, koji su uvek bili dobro posećeni pretresana su pitanja zimske pomoći i pročitani su izveštaji bratskih klubova.

Za nevoljne tokom meseca sakupljeno je 180 dinara.

VUKOVAR. — Naš klub je u ovom mjesecu držao 5 sastanaka. I ako je frekvencija prosječna 62.85 posto radi odsutne braće na vojnoj vežbi i bolesti, rad u klubu je bio obilan, naročito vrlo interesantnim referatima i predavanjima. Brat predsjednik iznio je svoje utiske sa svog službenog puta po Bosni i o posjetu fabrikama »Jugočelika«; rot. ing. Ljubomir Milošević održao je vrlo interesantno predavanje iz svog zvanja, te je na stručan način prikazao najnovije pojave na području elektro-mašinske tehnike. Rot. Lukičić Antun dao je referat iz zvanja o teškoći nabavke kolonijalne robe i život. namirnica, a na posljednjem sastanku bilo je vrlo zanimljivo predavanje br. dr. Grubera Franje o »Bračnom pravu«, u kojemu je naročito istakao postupak u brakorazvodnim parnicama. Zadnji sastanak je držan u stanu rot. Steve Maksimovića u Borovu. Poslano je R. C. Bitolj 500 Din za postradale od bombardovanja.

ZAGREB. — Smrću rotara Mavre Axelrada zadesio je klub težak gubitak. Izgubili smo dobrog druga i brata, a domovina vrijednog sina kako je to potpredsjednik kluba rot. dr. Slavko Mašek rekao u svom govoru, održanom na sastanku od 25 novembra u spomen pok. brata Axelrada.

Sva četiri sastanka odlikovala su se lijepim referatima i diskusijama. Frekvencija je u porastu.

Na sastanku od 4 novembra održao je referat rot. Krešimir Brovet o »staničnim predivima — Zellwolle«, novom tekstilnom produktu. Sastanak od 11 novembra ispunio je rot. dr. Waldemar Lunaček svojim predavanjem »O autarhiji«.

Rot. dr. Slavko Mašek prikazao je na sastanku od 18 novembra u referatu »Zaštita djece i mladeži« svrhu, metode i vrste zaštite.

U referatu »Sintetična tekstilna vlakanca« nadopunio je rot. prof. ing. Milan Čalogović na sastanku od 25 novembra sa tehnološkog gledišta referat rot. Krešimira Broveta.

Duge diskusije slijedile su ove instruktivne referate.

Održavane su i odborske sjednice. Za postradale u Bitolju votirao je klub svotu od dinara 1000.-, a za »Švarcov dom« u Zagrebu dinara 500.-.

ZEMUN. — U toku meseca održana su 4 sastanka (7, 14, 21 i 28) sa prosečnom frekvencijom od 68.27%.

Rotar dr. Marković održao je predavanje »O vinogradarstvu i proizvodnji vina u Jugoslaviji«, a rot. Kon referat »Zemljotres kao prirodna pojava«. Sem toga rot. Mahin je uvek ukratko referisao o najnovijim događajima u svetu. Rot. dr. Đorić referisao je o svojim utiscima sa predavanja koje je u »Srpskom kulturnom klubu« u Beogradu održao dr. Svetomir Ristić, profesor Više pedagoške škole u Beogradu. Tema ovog predavanja bila je »Kakvo mišljenje imaju stranci o srpskim narodnim pesmama«.

Klub je u toku meseca priložio: za postradale od bombardovanja u Bitolju 2000 Din, Jugoslavenskom akademskom pevačkom društvu u Zemunu 300 Din, svega 2.300 Din.

Za dobrotvorne svrhe skupljeno je 533 Din.

ČLANOVI SA STO-POSTOTNOM POSJETOM U MJESECU OKTOBRU

Rotary Club

- Bačka Topola:** Beniš Šime, Bognar Janoš, Gabor Pavle, Horvath Šandor, Komloš Izidor, Lustig dr. Zoltan, Mihalović Bela, Roth Antun, Sepeši Jene.
- Banja Luka:** Boberić Dušan, Pravica Vojislav.
- Beograd:** Dinić Aca, Gramber dr. Ferdinand, Ilić dr. Sima, Kosanović dr. Bogdan, Mijić Djordje, Milutinović Borislav, dr. Nikolić Andra, Pavlović Boža, Pavlović Stevan, Petković dr. Vlada, Petković Voja, Pržić dr. Ilija, Vagner Stevan, Vojinović dr. Branislav, Petrović Čeda.
- Bitolj:** Jevtić Nićifor, Popović Vlastimir, Rizević Rista.
- Karlovac:** Cindrić Jure, Ercegović Mirko, Hoppe Adalbert, Lipovšćak dr. Ivo, Mr. ph. Navratil Ivo, Nome Petar, Naumović ing. Milorad, Rajman ing. Vjekoslav, Vlach Josip, Žugčić ing. Franjo.
- Kranj:** Adamić Zvonko, Mayer Mavrilić, Megušar dr. Anton, Pavel dr. Pance, Sajović ing. Marjan, Savnik ing. Viktor, Šorli dr. Ivo, Witzmann Edwin.
- Leskovac:** Dedić Radul, Miljković Nikola, Nikolić Branko, Pijade dr. Velizar, Stefanović Tasa, Stojilković Dušan.
- Ljubljana:** Božič ing. Cvetko, Brilej dr. Arnošt, Heintihar Minho, Jeglič France, Kavčić Josip, Knez ing. Tomo, Knez Zdenko, Krejči dr. Viljem, Lavrič Jože, Loeser ing. Oskar, Pavlin dr. Ćiril, Pehani ing. Igor, Potočnik Drago, Prezelj prof. Joško, Ranzinger Rajmund, Slokar dr. Ivan, Stele dr. Franc, Šarabon dr. Vinko, Žirovnik dr. Janko.

- Maribor :** Dev ing. arh. Saša, Hutter Josip, Juvan dr. Alojz, Kac dr. Rudolf, Kovačec dr. Janko, Krejči Anton, Lipold dr. Franjo, Loos Josip, Paljaga Drago, Potočnik Ferdinand, Rapotec dr. Vinko, Roglič Drago, Stamol dr. Franc, Strašnik Lojze, Šlajmer ing. Vladimir, Turato dr. Tomo, Zupanc Florijan.
- Niš :** Banjac Nikola, Jelić Slobodan, Petrović Nikola, Sokolović dr. Milan, Varon Jakov, Vitorović Dušan.
- Novi Sad :** Balabušić dr. Mirko, Belajčić dr. Vlado, Bogdanović Živorad, Krajačević Julije.
- Osijek :** Brlić Ante, Demetrović Andro, Dobrovoljni Vilim, Fiala dr. Luka, Galovac dr. Josip, Hinić Dušan, Holeček Jaroslav, Kiš Julijo, Miler dr. Dragan, Sever Miloš, Speiser Josip, Vuičić Stjepan.
- Pančevo :** Adler ing. Stevan, Dajč Josip, Groj Jovan, Haiser Robert, Kačura Emil, Georgijević Antonije, Lakić mr. ph. Djura, Mihajlović dr. Svetislav, Milić Miron, Radić Djura, Sokoppe de Zabronski Edmond, Srdanović mr. ph. Dejan, Stefanović Ivan, Tomić Mileta, Vuković Jovan, Weiss Viljem.
- Petrovgrad :** Aladić Ante, Bence Tibor, Bence Zoltan, Cvejanov Slavko, Kristić dr. Dimitrije, Matić dr. Miša, Maće Josif, Mijajev dr. Luka, Mijajev Luka ml., Nadjvinski Dragoljub, Nadjvinski Ivan, Nikolić Emil, Pin Paja, Radanov-Radičev Dragoljub, Vasiljević dr. Ljubomir, Popović dr. Bogdan.
- Sarajevo :** Babić Branko, Besarović Gjorgjo, dr. Bilić Ljubo, ing. Grof Oskar, Herman Iso, Papo dr. Moric, Ristić Vaso, Šternberg dr. Arnold, Trebić Mihajlo.
- Skoplje :** Bogdanović Vladan, Čohadžić dr. Kosta, Dimović Jovan, Jelačić dr. Aleksije, Mitić Dobrivoje, Popović Kosta, Vuličević ing. Dragutin.
- Sombor :** Altman Evgen, Balog ing. Julije, Blaževac dr. Paja, Grgurov dr. Kosta, Kristoforović Ivan, Miler Julije, Polaćek Živko, Vujić Samko.
- Split :** Aljinović Frane, Aljinović Jerko, Barbieri dr. Josip, Birimiša Božo, Franasović Andro, Gjurković Petar, Mardešić ing. Pavao, Orebić Vladimir, Šoljan dr. Tonko, Vrcan Stjepan.
- Stara Kanjiža :** Drljević Gavro, Kemenj ing. Geza, Mažić Milutin, Šafer Stevan.
- Stari Bečej :** Dezider dr. Laslo, Jović Jovica, Popović dr. Ljuba, Vulcanović Milan.
- Sušak :** Antić Bogumil, Kojić dr. Vladislav, Mikuličić Mario, Mikuličić Vinko, Pavelić dr. Ferdo, Rošić Niko, Turina Viktor.
- Šibenik :** Čok Vaso, Komesarović Paja, Ljubičić ing. Josip, Vičić B. Jerko, Žaja Ivo.
- Vel. Kikinda :** Bogdan Branko, Nemet Djura, Sremac dr. Jovan, Srojanović Jovan, Servo Jovan, Semzō dr. Ladislav, Teorović dr. Nestor.
- Vinkovci :** Basler ing. Dragutin, Divić dr. Matija, Henn Ernest, Mandrović Branislav, Rock Antun.
- Vršac :** Kron ing. Karlo, Konjović Edo, Langer Valentin, Dr. Mandl, Pečeno-
vić Petar, Rosenberg dr. Maksa, Stefanović dr. Nikola, Vrvic ing. Milenko.
- Vukovar :** Gruber dr. Franjo, Gvozdić Milan, Lukičić Antun, Milošević ing. Ljubomir.
- Zagreb :** Alaupović ing. Radovan, Bauer Marko, Bajraktarević Suljo, Brovet Krešimir, Čalogović ing. Milan, Hanaman dr. Frane, Horvath Josip, Knežević Rudolf, Mlinarić dr. Milovan, Mlinarić dr. Stjepan, Mosko-
vić dr. Armin, Širca Stanko, Šmit dr. Aleksandar, Tomljenović Rudolf.
- Zemun :** Mahin Todor, Pavešić Dušan, Sokolović Nikola, Veljković ing. Vasi-
lije, Živković Dušan.

U MJESECU NOVEMBRU

Rotary Club

- Bačka Topola:** Beniš Šime, Bognar Janoš, Gabor Pavle, Horvath Šandor, Komloš Izidor, dr. Lustig Zoltan, Mihalović Bela, Roth Antun, Sepesi Eugen, dr. Vajs Martin.
- Banja Luka:** Bocarić Špiro, Cisarž Rudolf.
- Beograd:** Bajloni Franja, Dinić Aca, Gramberg dr. Ferdinand, Gjermanović Gojko, Jovanović Dragomir, Koen Stevan, Kosanović dr. Bogdan, Mijić Djordje, Milutinović Borislav, Minh Adolf, Nikolić dr. Andra, Panić Ilija, Pečić dr. Teodor, Petković dr. Vlada, Petrović Č., Prica Dragutin, Sekulić arh. Milan, Stefanović Milan, Veljković Vojin, Vojinović dr. Branislav.
- Brčko:** Cebalo Zvonko, Cvjetković Ljubo, Hadžić Jovo, Lazić ing. Danilo, Selinović Bakija.
- Dubrovnik:** Ercegović Miho, Gustetić Ivan, Hrozniček Bogomil, Lujak Josip, Mladinov dr. Mirko, Sokolović Milivoj, Vidoević dr. Matija.
- Karlovac:** Ercegović prof. Mirko, Hoppe Adalbert, Georgijević Nikola, Kratohvil Rudolf, Kosem Stanko, Lipovšćak dr. Ivo, Mr. Ph. Navratil Ivo, Rajman ing. Vjekoslav, Vejvoda Ivan, Vuković Antun, Vlach Josip, prof. Del Toso Ivo, Žugčić ing. Franjo.
- Kranj:** Bidovec Viktor, Chrobath dr. Fred, Česenj Karol, Kokl Matija, Mayer Mavrilij, Megušar dr. Anton, Rant Jelko, Savnik ing. Viktor, Šorli dr. Ivo.
- Leskovac:** Naumović Branko, Stefanović Tasa, Velić ing. Vladislav.
- Ljubljana:** Božič dr. Mirko, arh. Costaperaria Josip, Heinrihar Franci' Heinrihar Minko, Jakac Božidar, Jeglič France, Knez Tomo, Knez Zdenko, Kos G. A., Krejči dr. Viljem, Lavrič dr. Božidar, Lavrič Josip, Pavlin dr. Ćiril, Potočnik Drago, Prezelj prof. Joško, Skubec Rikard, Slokar dr. Ivan, Stele dr. Franc, Verbič Anton, Virant Stanko, Žirovnik dr. Janko.
- Maribor:** Benko Josip, Dev ing. arh. Saša, Jurković Nikola, Kac dr. Rudolf, Kasper Udo, Kiebach pl. ing. Milan, Kovačec dr. Janko, Krejči Anton, Loos Josip, Orožen dr. Janko, Oset Miloš, Pinter Ferdo, Rapotec dr. Vinko, Rybar Miloš, Sabothy Henrik, Stamol dr. Franc, Strašnik Lojze, Šlajmer ing. Vladimir, mr. ph. Vidmar Ivan.
- Niš:** Andonović Andon, Banjac Nikola, Milošević ing. Bog., Petrović Nikola, Ristić dr. Božidar, Vitorović Dušan.
- Novi Sad:** Balabušić dr. Mirko, Bogojevac Slobodan, John Julije, Kaćanski ing. Danilo, Paquor Josip, Popov dr. Milorad, Zečević Dušan.
- Osijek:** Čaćinović dr. Milan, Demetrović Andro, Dobrovolny Vilim, Fiala dr. Luka, Galovac D. Josip, Hinić Dušan, Montina ing. Edgar, Schuster Janko, Sever Miloš, Zsille Stjepan
- Pančevo:** Adler ing. Stevan, Dajč Josip, Groj Jovan, Georgijević dr. Antonije, Kaćura Emil, Lakić mr. ph. Djura, Maksimović ing. Dragoljub, Milić Miron, Parčetić Andreja, Radić Djura, Sokoppe de Zabronski Edmond, Stefanović Ivan, Tomić Mileta, Vuković Jovan, Weiss Viljem.
- Petrovgrad:** Aladić Ante, Bence Zoltan, Cvejanov Slavko, Matić dr. Miša, Mijajev dr. Luka, Mijajev Luka ml., Nadjvinski Dragoljub, Pavlović Pavle, Pin Paja.
- Sarajevo:** Babić Branko, Berković Nikola, Gaković Vladimir, Grof ing. Oskar, Jeftanović dr. Dušan, Mandić Kosta, Papo dr. Moric, Prnjatović Stevo, Besarović Vojislav, Ristić Vaso, Šternberg dr. Arnold, Šušnjar Mane, Trebić Mihajlo, Čermak Ljudevit.
- Skoplje:** Ilić Milan, Patrnogić Mihailo, Patrnogić Hadži Dragi, Vuličević ing. Dragutin, Žerajić Boško.
- Slavonski Brod:** Abramović dr. Josip, Adler Šandor, Hercer ing. Andrija, Kuner Josip, Riffer ing. Dragutin, Stefanović dr. Branko, Zoričić ing. Mladen.

- Sombor:** Altman Eugen, Balog ing. Julije, Blaževac dr. Pavle, Gerner Jovan, Grgurov dr. Kosta, Kiselički Bora, Kristoforović Ivan, Miler Julije, Petrović dr. Milenko, Popović Isa, Radojević Nikola, Stevanov Sava.
- Split:** Aljinović Frane, Aljinović Jerko, Barbieri dr. Josip, Birimiša ing. Božo, Čorak Dalibor, Gjurković dr. Petar, Katalinić Ljubo, Mardešić ing. Pavo, Markov Nikola, Stanger dr. Ulikse, Šoljan dr. Tonko, Vrcan Stjepan.
- Stari Bečej:** Galamboš dr. Stevan, Gospodjinjački Branko, Petljanski Bora, Petljanski Ivan, Vulcanović Milan.
- Subotica:** Balažević Andrija, Draganić Milan, Gingold Dragutin, Grabovac Pavle, Ivković Joco, Nićin Milivoj, Paul Djordje, Popović dr. Gjura, Presburger Ernest, Senes Djordje, Simić Sava, Stiglitz Aleksa, Viličić dr. Vladislav, Vujić dr. Jaša.
- Sušak:** Devčić Vilko, Devčić Vlado, Kojić dr. Vladimir, Mikuličić Mario, Mikuličić Vinko, Richtmann Zvonimir, Rošić Niko, Ružić dr. Viktor, Turina Viktor.
- Varaždin:** Deduš Vladimir, Ferencić Franjo, Filić Krešimir, Forst Josip, Friedländer ing. Mihajlo, Grims Dragan, Hršak Rudolf, Kalafatić dr. Velimir, Krajanski dr. Ernst, Kronast Robert, Leitner dr. Alfred, Matošić dr. Stjepan, Novak Miroslav, Pascuttini Josip, Posmodi dr. Miroslav, Rotanić Dragan, Smutka Ervin.
- Vel. Kikinda:** Bogdan Branko, Hilijer ing. Ljudevit, Lederer Đorđe, Sremac dr. Jovan, Sindik dr. Ilija, Stojanović Jovan, Servo Jovan, Semzö dr. Ladislav, Teodorović dr. Nestor.
- Vinkovci:** Divić dr. Matija, Henn Ernest, Hergešić ing. Vlado, Kratković dr. Luka, Mr. ph. Matica Ivan, Mandrović Branko, Rock Anton.
- Vršac:** Berg Samuel, Kron ing. Karlo, Mandl dr. Stevan, Pečenović Petar, Petrović Ljuba, Rosenberg dr. Maksa, Stefanović dr. Nikola.
- Vukovar:** Gruber dr. Franjo, Lukičić Anton.
- Zagreb:** Alaupović ing. Radovan, Bauer Marko, Bizjak Viljem, Čalogović prof. ing. Milan, Heinrich Oton, Horvath Josip, Knežević Rudolf, Lunaček dr. Valdemar, Mlinarić dr. Stjepan, Mosković dr. Armin, Ostović Pavle, Tomljenović Rudolf, Vasić Veljko.
- Zemun:** Benko Nikola, Domba Konstantin, Karamata Ozren, Mahin Todor, Pavešić Dušan, Sartori Antun, Veljković ing. Vasilije.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

IZVJEŠTAJ ZA MJESEC NOVEMBAR 1940 GOD.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova koncem mjeseca	Broj održanih sastanaka	Prosječni broj članova	Prosječni broj prisut- nih članova	Prosječni mjesečni postotak	Sastanci sa 100% pri- sutnosti
1	Bačka Topola	13	4	13.50	10.75	79.63	
2	Banja Luka	13	5	13.—	6.80	52.31	
3	Beograd	58	4	58.—	33.75	58.19	
4	Bitolj	15	2	15.—	5.50	36.67	
5	Brčko	10	4	11.—	8.25	75.—	1
6	Čuprija-Jagodina-Paraćin	11	4	11.—	7.75	70.45	
7	Dubrovnik	13	4	12.50	9.—	72.—	
8	Karlovac	26	4	26.—	20.75	79.81	
9	Kranj	17(19)	4	16.50	13.25	80.30	
10	Leskovac	18(20)	4	18.25	11.—	60.27	
11	Ljubljana	42	4	42.—	33.50	79.76	
12	Maribor	38	4	38.—	30.—	78.95	
13	Niš	20	4	20.—	13.50	67.50	
14	Novi Sad	28	5	28.—	14.80	52.86	
15	Osijek	28	4	28.25	20.—	70.79	
16	Pančevo	28	4	28.—	24.—	85.71	
17	Petrovgrad	21(23)	4	21.—	16.75	79.76	
18	Sarajevo	27	4	27.—	19.50	72.22	
19	Skoplje	22(25)	5	22.80	15.60	68.44	
20	Slavonski Brod	12	4	12.—	10.75	89.55	
21	Sombor	15	4	15.—	14.—	93.33	2
22	Split	20	4	19.50	17.75	91.03	
23	Stara Kanjiža	14	4	14.—	8.25	58.93	
24	Stari Bečej	16	4	16.75	11.—	65.67	
25	Subotica	32	4	32.—	22.50	70.31	
26	Sušak	24(25)	4	23.50	17.75	75.53	
27	Šibenik	10	4	10.—	8.50	85.—	
28	Varaždin	22	5	22.—	20.20	91.82	2
29	Velika Kikinda	18	4	18.—	14.75	81.94	
30	Vinkovci	13	4	13.—	11.—	84.61	
31	Vršac	14(16)	4	14.—	11.50	82.14	1
32	Vukovar	14	5	14.—	8.80	62.86	
33	Zagreb	43	4	43.50	23.50	54.02	
34	Zemun	26	4	26.—	17.25	66.35	
	Ukupno	741*)		743.05	531.95	2473.71	
	Prosječno			21.85	15.65	72.76	

*) Ukupan broj iznosi zapravo 753, no 12 članova se ne nalazi stalno u sjedištu kluba, jer su na v. vježbi.

PRIMORSKI ŠTAMPARSKI ZAVOD - SUŠAK